

אור זרוע

ההיא כיון שדרך האשה בכך צביעה מקריא עכ"ל:
 [ו] והטוה: ירושלמי (שם פ"ז ה"ב נא, א) ההן
 דעביד חבלים ההן דעביד זיר חייב משום טוה.
 וכתב ה"ר משה מיימון זצ"ל (פ"ט, טו) הטוה אך
 ארבעה טפחים מכל דבר הנטוה חייב אחד הטוה
 את הצמר או את הפשתן או את השער או את
 הנוצה או את הגידים וכן כל כיוצא בהם. העושה
 את הלבד הרי זה תולדת טוה וחייב והוא שילבור
 דבר שאיפשר לטוות ממנו חוט אך ארבעה
 טפחים בעוכי בינוני עכ"ל כ"א. מיהו איני יודע מה
 שכתב שיעור ארבעה טפחים. וכן כתב גבי מלכן
 (שם י) כמלא רוחב הסיט כפול שהוא אך ארבעה
 טפחים. ואינו מבין דתנן להדיא (קה, ב) כמלא רוחב
 הסיט ואינו מזכיר ארבעה טפחים. וליכא למימר
 דשיעורא דמתני' היינו ארבעה טפחים, דהא דרב
 יוסף מחוי כפוף כ"ב (קו, א) פי' רש"י (שם ד"ה רב
 יוסף) כריוח שבין אצבע לאמה והיה משער שני
 פעמים, ואינו מחזיק לכל היותר שני טפחים.
 ולחייא בר אבא נמי דמחוי פשוט דהיינו כרוחב
 שבין גודל לאצבע⁴⁰, נמי לא הוי ארבעה טפחים כ"ג.
 ושמא הגאון מפרש רב יוסף מחוי [כפוף] דהיינו
 בריוח שבין גודל לאצבע⁴² ומשער שני פעמים,

כתב ה"ר אליעזר ממין (יראים סי' רעד עמ' 272)
 תולדה דאורייתא לצובע אמרינן בכלל גדול (עה, א)
 שוחט משום מאי מחייב רב²⁹ אמר משום צובע
 פ"י שצובע העור כדם. הלכך צריכין עבדי אלהינו³⁰
 ליהזר אם שותין משקין צבועין בשבת כגון יין
 אדום או מי תותים או אוכלים אוכלין צבועין כגון
 תותים³⁰ או פרי שקורין צרישיש³¹ בלעז³² והן
 שחורות, יזהרו שלא יצבעו בהן³³ מפותיהם
 וסדיניהם ולבושיהם. וכן אדם שחתך אצבעו ודם
 שותת יזהר שלא יתן עליו שום דבר מפני שצובע,
 שאף על פי שהוא מקלקל וכל המקלקלין
 פטורין איסורא דרבנן איכא³⁴. וצביעת פיו
 וידיו אין בו חשש שאין צביעה אלא דבר שדרכו
 לצבוע ולא מקריא צובע כלל³⁵. והא דתניא
 בהמצניע (צה, א) ר' שמעון בן אלעזר אומר
 משום ר' אליעזר אשה לא תעביר שרק על פניה מפני שהיא³⁴ צובעת

76

- 35. בשבת: ב חסר 36. יין: ב מין 37. אוכלין: נ ב חסר 38. צרישש בלעז: ב בלעז צרישש 39. יתן: ב ליתן 40. לאצבע: א פ לאמה לאצבע 41. [כפוף]: א פ חסר 42. לאצבעו: ד לאצבע

- 29. רב: א פ רבא ד (רבא) [רב] הגהנו ע"פ גי' רבינו לקחן סי' עב. 30. תותים: א מי תותין 31. צרישיש: ד צרושיש 32. בלעז: ד בלשון 33. בהן: פ חסר 34. שהיא: א שאין שהיא

בדין גוזז (שם הל' ז), הביא רבינו דבריו לעיל (סי' סג א), שם מגדיר רוחב הסיט "כדי למתוח מן בוהן ... עד האצבע ... כשיפתח ביניהן בכל כחו והוא קרוב לשני שלישי הזרת". הסבר זה מתאים לכ' להסבר ר"ח (קו, ב), ולערוך (ערך כף) בפירושו הראשון בהסבר דעת ר' חייא בר אמי, שמחוי פשוט. אולם את עצם הגדרת הסיט, והיחס בין שיעור זה לשיעור הזרת, קשה לישוב עם דבריו בפי' המשניות בענינים השונים. ע' פירושו לערלה פ"ג מ"ב (וראה הערות הרב קאפח שם), שבת פ"ג מ"ד, כלים פ"ג מ"ד. ע' עוד פי' הגאונים לטהרות (אפשטיין) כלים פ"ג מ"ד, מש' אחרונה (שם ד"ה סיט), תוספתא כפשוטה שבת (ריש פ"ח ד"ה מלוא הסיט עמ' 106).

משום מנפס. (וביראים קלו, ב) כרבינו). יח ביראים המודפס מספר שנויים מלשון רבינו, וביראים ונציה (שכו): הגירסה בדרך כלל כרבינו. יט היראים מובא להלכה כאן ובשבלי הלקט (סי' פו). האגור (סי' תפד) חולק ומתיר אף לאוסר בפסיק רישא דלא נ"ל, משום שזה "דרך לכלוך, דאין דרך לצבוע באילו הדברים". בשו"ת הרדב"ז (ח"ד סי' קלא) כותב - שאין מי שנוהר בדברי היראים ואין לחוש, והמחמיר תע"ב. הבי"י (סו"ס שכ, סי' שכח) הביא היראים בשם שבה"ל (הנ"ל), ובדרכי משה (שם סק"ב) מציין לרבינו ולאגור החולק. בשו"ע סי' שכ (סע' כ) פסק לאסור בשם יש מי שאומר, ובסי' שכח (סע' מה) אסר בסתם.

כב בגמרא לפנינו גרס - כפול, לעיל במלאכת גוזז (תחילת סי' סג) עמרנו על גרסאות הראשונים ורבינו בענין. כג לרש"י שם אין כלל מתלוקת למעשה בין האמוראים (כמבואר לעיל במלאכת גוזז). לשיטתו שיעור בין גודל לאצבע לר' חייא בר אבא, שהוא שיעור הסיט הכפול

כ ביראים לפנינו - אין בו חשש כלל שאין בצביעה קפידא אלא על אדם שדרכו לצבוע ולא מקריא צביעה כלל. וביראים ונציה (שכו) דומה יותר לגרסת רבינו. כא רבינו מקשה להלן על הרמב"ם ואינו מתייחס אלא לשיעור ד' טפחים שהזכיר בהלכה זו. יסוד שיטת הרמב"ם

סכר אור זרוע האלם
 חבון ינואל

ט. כשלי הלקט [סימן קנ]
בשם בעל יראים [השגה]
סימן רעד קלא, ב [מ"ז]:
י. שם בעצמ יראים:

ציונים דרמ"א

(ה"ו) סעיף מה - מח:

הגהות והערות

[ד] האליה רבה [ס"ק כג]
תמה על הע"ו דכשהי גוונא
גם נפק שרי. והוספת שבת
[ס"ק לז] וזלמן עלי שטיס
[סימן ג מלאכת השבת ומלאכה
המלבן] גרסו גע"ו "וטובי
במקום חיתת "רק". ועין
ביאור הלכה:

[ח] דהוא במראה. עין
מוספת קידוש מה, כ ד"ה
הוא, ורמ"א סנהדרין פ"ד
סימן ו:

[ז] תוקן ע"פ שרי מגדים
אלא אברהם סימן של אום
ז:

[ז] תוקן ממנהגות אמרי
מק"י (פרוסק):

[ז] הלשון המובהק כשלי
הלקט בשם יראים "אלא אם
זובע פמו במשקה הפיחה
למ לן בה דלן זביעה
באולקין", ליהא זיראס
שליפניו. ועין מועפות רמ"א
שם אות עט. ובשרית אבני
מר [א"ר] סוף סימן קעג
כחז ע"ן זה הוא מדברי בעלי
הלקט עצמו, ע"ש:

[ז] ורמ"א: כנהדרת
והרשע:

[ז] בשריע ובמקורות הדין,
מירי ציין:

[ז] בשריע שם כחוב
שנקיים הרבה מלגורפים רק
אם מקוה אחד שלם והשני
חסר, ולא כמו שכתב מחלית
השקל לעיל "שאין בכל אחד
לצדו כשעור":

[ז] נמצא כמשותפת
הטופסות שסוף מ"ח הסם
לני. במהדורות מוכן הסם לני
הוא בכרך ב עמוד עו:
[ז] שם מדובר על אלוהי
יראה, ולא הזכר שם כפירוש
זביעה באולקין:

כג ש"א יהא כ"י. ואפילו למאן דאמר פסיק רישיה דלא ניחא
ליה אסור מכל מקום הכא שרי, משום דסומט משקין מולדה
דלש הוא, ואינו אסור אלא כשהמשקין היוצאין אינן הולכים
לאיבוד (רמ"א) [מגיד משנה] שם פסק ט' הלכה יא ורשב"א

שבת קיא, א ד"ה ה"י וריב"ש סימן
שנ"ד עמוד תקפ ד"ה ומה). והר"ן
סוף פרק י"ד [שם מה, א ד"ה
ולפי"ן] כתב למכל מקום אסור
מדרכין. הסומט השער או עור,
פטור אבל אסור (רמב"ם פרק

ט' שם וספר חסידים סימן
תמכ"ו), עין סימן ש"ל סעיף
א' [ס"ק ג] וסימן שכ"ו סעיף ח'
[ס"ק מן]. כתב הרמב"ם [שם]
פרק כ"ב דין כ"א, שמי
מטהרות זו על גבי זו, נוטל
הפקק מנמתיים ומסיקין וממזיר

אם הפקק למקומו, מפני שאינו
שיאלו המים. ופוקקים את הביצ
בסודרין וזבל דבר המטלטל
כדי שלא יצפו המים על האוכלים ועל הכלים (לפי שאינו מושש
אם יאלו מים מועטים, ולפי"ך אינו דוחק הרבה, ב"י עמוד חלט
ד"ה ואי"ה), אבל אין פוקקין את הביצ כדי שירדו המים לצור,

שמה יסומט בשעה שדוחק, שהרי הפקק שריי צמים, עכ"ל. וכתב הרמב"ם
אלא למוך צורו, ומקפיד על הפקק שיהא מהודק ביותר, עכ"ל. ומשמע שם
ט"ו [ס"ק ית]: כד צריך ציודה. ורדב"ז סימן קל"ח [מ"ד סימן אלף ר"א] כתב
כנסת הגדולה [הגב"ת]. ועין סימן ש"ב סעיף י' דיש אוסרין כיבוס דרך
כ"ה ש"א יגע. ואף על גב דזובע פניו וידי, ליכא למימש, דאין זביעה אלא

דלשה דרכה בכך (ש"א בשם ר"א ממנין יראים השלם סימן רעד קלא, ב),
הזכרונות [וכן] ע פרק א ד"ה הנובען דבר זה, ע"ש. ונראה לי דבגבד ארום
ארבעה טפחים או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט י"ה. ודוקא זבע המתקיים,
או ששר על גבי צרול או נמושת וזבעו פטור, שהרי אמה מעבירו לשעתו
ד"י. העושה עין זבע, כגון שנתן קנקנתום למוך מי עפאל ששעשה הכל שחור,
חייב (רמב"ם שם פרק ט' הלכה י'). אבל הרמב"ם [מהדורה פריקל] שם סובר
מלאכה הזבע, אבל זביעת מים שאינן לצורך לא, ונחייבת דיו וסממנים אסור
ש"א סעיף מ"ו, והעולת שבת לא עיין שם:

ערך פ"ח פ"ה הרי"ק"ש

סוף סעיף יא יש לומר מלגער כגד מדש השריי צמים. ועין סימן ש"א דין מ"ה:

באר היטב

(כא) החבית. ואפילו למאן דאמר פסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור מכל
מקום הכא שרי, משום דסומט משקין מולדה דלש הוא, ואינה אסורה אלא
כשהמשקין היוצאין אינן הולכים לאיבוד, פוסקים, [מ"א ס"ק כג]. וכתב
הע"ו [ס"ק יב] ומכל מקום צריך שיהא גם כן צרוף ארוכה, שיהיה מרחי
לטיבותא, אלא דמכל מקום אלו רואים מנהיגו כדיעה קמייחא שפוטטין ירק
שלא"טין בשבת, ועל כרחיך משום דאולך לאיבוד מה שנסמט. הר"ן ושאר
פוסקים ביארו דיש שני מיני סמיטה, האחד הוא משום דהוא מולדה דמכנס
דהיינו מלבן, ומשום הכי אין איסור אלא צמים, אבל לא בשאר משקין.
ולענין הלכה פסק הטור ושו"ע בזמני ש"ט דין היה כשאר משקין, אלא
דכאן כתב ב"י בשם הר"ן דין מלבן. ונראה לי לתקן, דבין לכן מכנס כמו
מים, אבל אין ארום אינו מכנס. ארבעה מאדים הנגד. ועוד יש בסמיטה
משום מולדה דלש ומפרק, ואין איסור אלא צמיחה ליה צמאי דנפיק מיניה,
כמו צדש ומפרק, אלא לפי דיעה האחרונה דכאן אסור על כל פנים מדרכין
אפילו בלא ניחא ליה. ומשום הכי אם נשפך שכר או שאר משקים שאינם
מלבנים על המפה שעל השלמן והוא רוצה לנקותו, על כל פנים לא יסבור
משם תוך קף אחת ולשפוך למוך, דאף על גב דישליכנה לאיבוד מכל מקום
כאן בשעה שהוא שואב מוך הכף עושה איסור גמור, והוא מולדה דמפרק.

הגהות רעק"א
(ו) (מג"א ס"ק כ"ה) כ"ך [כ"ן אין ד"הק"ש]. כמשותפת בית אהרן נדפסו לקוטים מהגאון
הסם לני [מ"ז]. ועין שם בלוח א' להסכים להרדב"ז:

ביאור הגר"א

[ל] [ובסיף ית] י"ת. [שבת] ק"מ א', ועיין רש"י ד"ה לפי: [לא] [פסיף ב] י"ח.
כהחולקים בסעיף י"ח:

מבצורת פרעמאן

קפג

צבי

שאלה צג

חכב

המים עד שיצבע דבר שנגמרה בו מלאכת הצביעה, דש"מ
 דההכנה קלה היא מן הגמור, דפשיטא דצנדון דידן שרי
 כיון דעיקר הגמור מותר כל שכן ההכנה, אלא אפילו לדעת
 הרמב"ם [שם] דמתחייב אפילו על צביעת המים, היינו דוקא
 בצובע דבר שאינו ראוי למאכל ומשקה אדם, ולהכי נקיט
 הרמב"ם שנתן איסורים לתוך מי כרכום^(א) ולא קאמר
 שאפילו צנתינת הכרכום לתוך המים לצד חייב, אלא ודאי
 כיון דכרכום צמים חוי למאכל אדם אינו חייב עליו משום
 צובע^(ב), ואפשר דהיינו טעמא דהרמב"ם [פ"א מה' שם
 ה"א] דלא פסק כרב [שם ע"ה ע"א] בשוחט שחייב משום
 צובע^(ב), ואפילו לרב י"ל משום שאסור באכילה שייך ביה
 צביעה^(א) אבל דבר הראוי למאכל אדם לא שייך ביה צביעה
 כלל^(א) אפילו לרב, מדע שהרי מותר למווג יין אדום בשבת
 ולא חיישינן שהמים נצבעים ונעשים אדומים^(א), אלא ע"כ
 לא שייך צביעה בדבר מאכל ומשקה^(א), אף שאין ספק שאם
 יצבע צמי כרכום איזה צג שהוא חייב משום צובע.

סוף דבר כיון דנגמרה לא אשכחן דשייך מוליד ריחא
 אלא צמידי דלאו מאכל ומשקה הוא, אבל צמידי
 דמאכל ומשקה הוא לא אשכחן דשייך ביה מוליד ריחא^(א),
 אין לנו לאסור מדעמנו, כיון דמילי דרבינן נינהו המממיר
 עליו להביא ראיה, וכאזנה שא"ל ר' ישמעאל לרבי אלעזר
 בן עזריה סוף ידים [פ"ד מ"ג], מלכד שכבר הבלנו ראיות
 נכונות להחיר, וכל שכן שכבר נהגו להחיר צמחה קהלות
 קדושות, וכבר אמרו [בבבא מ"ה ע"א] כל מקום שהלכה
 רופפת צידך פוק חוי מאי עמא דבר^(א).

צבי אשכנזי ס"ט

כוונתו להריח אינו מצרך צרכת הריח, אלא ודאי דדעמו
 להריח נמי. ואין להקשות מנ"ל לרש"י הא דילמא אין דעמו
 להריח כלל, ומאי דקאמר אין מצרכין היינו שום צרכה,
 ד"ל דמסתברא לרש"י דע"כ דעמו להריח דאי לאו הכי
 שמן ערב למה לי יקח שמן כל דהו, דלא מיסתבר למימר
 דהאי שמן מעביר טפי הוהמא משמן אחר שאינו מריח,
 אלא ודאי דעמו על הריח נמי.

וביזון שהוכחנו שעכ"פ מותר לסוך הידים בשמן ערב
 ומים המריחים בין צו"ט בין בשבת, אומר אני
 דאף לימן בשמים לתוך המים בשבת ולרחוץ בהם מותר,
 כי היכי דמותר לימן תכלין לתוך הקדירה או לתוך התמחוי
 בשבת ואינו חושש שמוליד ריח באוכלין ומשקין שצחוכס,
 ש"מ דלא גזרו משום מוליד ריחא אלא בדבר שאינו אוכל
 ולא משקה כמו חרס ופחמין ושיראי, אבל באוכלין ומשקין
 לימ זהו משום מוליד ריחא.

וגדו"ה מוז אמרו דאפילו משום צובע לימ זהו כמ"ש
 בסוף סימן ש"ך [שם], וכן פירש"י בשבת דף
 קל"ט [ע"ג] ונזמין צינה במסנתה של חרדל שהחלמון הוה
 ליה למראה, הרי שאפילו בשבת מותר לצבוע את האוכלין.
 ואין לומר דדוקא דדעמו לאכול או לשמות אותו הדבר
 הוא דשרי אבל דדעמו לרחוץ באותן המים אסור, דכיון
 דכבר הוכחנו לרחוץ בהם הידים מותר אף שמוליד בהן
 ריח, האין תהיה ההכנה יותר אסורה מן העיקר והתכלית,
 ולא מייבטא לדברי הראב"ד הביאו הרב המגיד [ה' שבת
 פ"ט דין י"ד] דאפילו בצובע ממש לא מתחייב על צביעת

שאלה צג

אדם הנוצר ע"י ס' היצירה אם מצטרף לעשרה ולכל דבר שבקדושה

ונראה לי דכיון דאשכחן לרבי זירא [סנהדרין ס"ה
 ע"ג] דאמר מן סברייא את תוב לעפרך, הרי
 שהרגו, ואי ס"ד שיש בו תועלת לרפוא לעשרה לכל
 דבר שבקדושה לא היה ר' זירא מעבירו מן העולם^(א),
 דאף שאין בו איסור שפיכת דמים דהכי דייק קרא
 [בראשית ט', ו'] אף שיש בו דרשות אחרות [עין סנהדרין
 ג"ז ע"ג] שופך דם האדם צאדס דמו ישפך דוקא אדם
 הנוצר תוך אדם דהיינו עובר הנוצר צמעי אמו הוא
 דחייב עליה משום שפיכת דמים יא הוא גברא דברא
 רצח שלא נעשה צמעי אשה^(א), מ"מ כיון שיש בו
 תועלת לא היה לו להעבירו מן העולם, אלא ודאי
 שאינו מצטרף לעשרה לכל דבר שבקדושה^(א) כך י"ל.

צבי אשכנזי ס"ט

נסתפקתי אדם הנוצר ע"י ספר יצירה, כאזנה
 שאמרו בסנהדרין [ס"ה ע"ג] רצח צרא
 גברא, וכן העידו על זקני הגאון מוהר"ר אליהו אב"ד
 דק"ק מעלם, מי מצטרף לעשרה, לדברים הנריכין
 עשרה כגון קדיש וקדושה^(א), מי אמרינן כיון דכתיב
 ויקרא כ"ג, [ע"ג] ונקדשתי בתוך בני ישראל לא מיצטרף,
 או דילמא כיון דקיי"ל בסנהדרין [י"ט ע"ג] המגדל
 יתום בתוך ציתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו,
 מדכתיב חמשת בני מיכל כו' וכי מיכל ילדה והלא
 מירב ילדה אלא מירב ילדה ומיכל גדלה כו', הכי
 נמי כיון שמעשה ידיהם של צדיקים הוא הוה ליה
 בכלל בני ישראל שמעשה ידיהם של צדיקים הן הן
 תולדותם.

מכתב חכב צב
 מבואר מכתב צובע מירבני
 מבואר מכתב צב אלוה

סימן קעג.

א) בפרק כלל גדול (דף ע"ה.) רב אמר שוחט חייב אף משום צובע. פרש"י שצובע הכשר של בית השחיטה. וכהנה בתוס' ר"ד ואי אמרת אמאי לא אמרין אין לביעה באוכלין כדאמרין אין דישה אלא בגידולי קרקע. משום גידולי קרקע משובי והלכך מלאכה הנוהגת בהן אינה נוהגת בשאר מטלטלין. אבל כל המטלטלין דינם שיה. ואין לחלק בין אוכלין לשאר מטלטלין והכי נמי אמרין במשנה שיש עיבוד באוכלין עד כאן לשונו. ודברים אלו לא ידעתי לפרשם דהא קיימא לן אין עיבוד באוכלין :

ב) ובעיקר קשיא תירץ החכם לבי סי' ל"ב משום דהסור באכילה. וכוונתו שהרי אסור לאוכלו עם הדם ואין המלאכה לאכילה. רק להשיב הסמורה דליתא אינשי וליצני מיני' [ולא כמו שהאיתי בספר אחר שלא הבין דבריו] ועיקר דבר זה דבשאיסור לא מקרי אוכל מבואר ברש"י מנחות (דף כ"א:) שהקשה למה לי קרא למשירי מליחת קרבנות בשבת הא אין עיבוד באוכלין. ותירץ כיון שהוא כליל לאישים ואינו נאכל אין זה עיבוד באוכלין. והוצא במשנה למלך פרק י"א מהלכות שבת הלכה ט' :

ג) ובאור זרוע ראיתי שפירש שצובע העור. ונראה דרש"י שלא פ"י שצובע העור. ולאם כן מצי קאמר רב צובע במאי ניחא ל'. דודאי דרך לצבוע עור. ואזיל לטעמי' דפירש ריש פרק שמונה שרלים דכיון דיש להם עור חייב משום צובע. והיינו דבשאר שקלים ורמשים כיון דלית להו עור לא ניחא ל' בצביעתם. אבל הנך דלית להו עור דרך לצבוע עור וניחא ל'. והאור זרוע סבירא ל' כמו שהקשה הרשב"א שם על רש"י דמה ניחא ל' בצביעת עורין :

ד) אך לרד להבין לפרש"י למה לא קאמר רב משום צביעת עור ולא יקשה במאי ניחא ל'. ונראה דהנהה הרמב"ם כתב דאין הצובע חייב עד שיה' צבע המחמקים. אבל המעביר סרק או שער על גבי ברזל או מחושת ולבשו פטור שהרי אמה מעביר לשעתו ואינו צובע כלום. וקשה מצביעת בית השחיטה כדס' שטובר בקל. וכבר עמדתי בזה במלאכת מלבן. וכעת נראה לי דרב לטעמי' בפרק קמח דחולין (דף ח') השוחט בסכין של נכרים קולף דבית השחיטה רוחא. ואם כן בלע דס'. ואם כן יש לומר דוקא בשר דרך בולע ולא עור דקשה. כמו שחילק רש"י שם דסכין לא בלע דם משום שקשה :

ה) ושוב ראיתי דהא ניחא. דדוקא שמונית בולע בית השחיטה. אבל דם אינו בולע דליידי דפרידי סימנים לפלוט דם לא בלעי. והרי לחד לישנא אפילו שמונית אינו בולע משום טרדת סימנים. ואף דאין לא קיימא לן הכי. משום דבבב"ר טרפה שנתלה עם כשרה נאכר ולא אמרין טריד לענין איסור טרפה דשמונית בולע יותר. אבל לגבי דם שפיר אמרין ליידי דפרידי סימנים :

ו) ויותר ניחא לפי האור זרוע דעור בולע דלא טריד לאפוקי דם כמו שכתב הטור וזהו י"ד סי' כ"ג דעור אין בו דם. ואף שהשיגו מוצמים כ"ה. מדס' הפך ולא מדס' העור. מכל מקום פליטתו מועטת ולא אמרין טריד וכפירוש האור זרוע. וזוהי מושב דברי הרמב"ם שלא כתב

חייב מטאת. או פטור אבל אסור. או מותר לכתחילה. ולא דמי לכתב על גבי כתב דמכל מקום אסור. דשאיני החס דהחויב על האות. והרי הדיו שהוסף ונעשה אות לא ה' מחמילה אות על כן אסור. מה שאין כן בצובע שהחויב על תיקון האמר. והרי האמר הוא כבר נצבע מחמילה. ויש לדמותו לתבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי שלדעת קלנת פוסקים שוב אין בו איסור ביטול אפילו לכתחילה :

ב) והנה המחבר בסיומן ש"ה שכתב ואם נתבשל כל זורכו מותר אבל אמר לזורה אף על פי שקלט העין אסור. מבואר דקלט העין היינו כל זורכו. ואם כן בית שמאי דאמרי אין נוחיין אמר לזורה אלא אם כן קלט העין מבעוד יום. ומוכרח דקודם שצבע כל זורכו בשבת חייב מטאת. וכדפירש רש"י (דף י"ח.) בדבור המחמיל מאן מאן נתינת מים לדיו. מכלל דבשבת חייב מטאת הוא. והוא מדברי הש"ס (דף י"ט.) בקורות בית הגד ועינולי הגת הנך דאי עבד להו בשבת לא מחייב מטאת לא גזרו בהו רבנן. [ומדברי הר"ן פרק כירה בהא דמחזירין אפילו בשבת לא משמע הכי וכבר כתבנו בזה בספר אנלי טל במלאכת האופה סק"ב] :

ג) אלא שראיתי בירושלמי דמקשי אמהניתי דכ"י שקלטו העין מה מחגי. אמר ר' אבהו כנון אלון קוריאלי דלא מקפדין. ופירש הקרבן עדה דמה מועיל שקלטו העין. אם לא נצבע כל זורכו מבעוד יום. ומשני באלין. דלא מקפדין אם נצבע כל זורכו אם לא [ובפירוש קוריאלי נראין דברי הפני משה בני כפרים]. והנה מבואר מזה שלא כדברי המחבר דקלט העין הוא לביעה רק לקצת בני אדם וכמו מאכל בן דרוסאי בביטול. ומכל מקום להני דקפדי נראה דחייב מטאת מדמקשי מה מחגי לפרש"י הכ"ל. ואף להני דלא קפדי יש לומר דחייב מטאת. אלא דלא גזרינן דילמא אחי למיעבד משחטיה בדין כיון דלא קפדי. וכדברי תוס' סוף פרק י"ד דשבת בשאר משקין לא גזרינן שמה יסחוט כיון דאינו מושט לסחוט שאינו מחלבן יפה. והכי נמי בנידון דידן כיון שאין מושטין שצבע יותר לא גזרינן בהו. ולפי זה יהי' מוכח גם מדברי ירושלמי דכל זמן שלא נצבע כל זורכו חייב מטאת. וכל זה אם נאמר דירושלמי סובר כרבה. אבל אם נאמר דסבר כר' יוסף דטעמא דבית שמאי משום שבינת כלים. ומבואר בתוס' בדבור המחמיל ולימא מר משום שבינת כלים דאפילו באיסור דרבנן אסור משום שבינת כלים. יהי' מוכח דלהני דלא מקפדין אפילו איסור לכתחילה אין בו. ולהני דקפדין אין ראי' שחייב מטאת ויש לומר שאסור רק מדרבנן :

ד) והנה יש לישב דעת המחבר שלא יקשה עליו מהירושלמי שהוא מפרש כפירוש הראשון. ואם כן לרי' יוסף בצבלי על כרחין מפרש קלט העין נצבע כל זורכו. ואם כן מוכח דאף שכבר נצבע. כשנא אחר להוסיף נצבעו עד שנגמר כל זורכו חייב מטאת :

ה) ביהו נצבע כל זורכו ונתייבש ונא אחר והוסיף וקלט עור אין ראי' לאסור. ועיין במנן אברהם סימן שכ"ח ס"ק ר"ב דפשיטא ל' דאבאר. וצריך עיון מנין לו ומכתב על גבי כתב אין ראי' כ"ל :

7

ב אשה שצבעה פניה וידיה, אף-על-גב דהצבע הוי דבר שאינו מתקיים, לרמב"ם פטור אבל אסור, ולסמ"ג חייב, פינן דדרפן בקב (עיין בנושמת-אדם הנ"ל) (שם):

ג נראה לי, דמוכרי דגים שדרפן לצבע אזני הדג בדם, כדי שיהיה נראין שנצודו היום או אמש, וכן האמנין שדרפן לצבע מיני מתיקות, וכן מוכרי זין שדרפן לצבע הזין שיהיה לו מראה טוב, חייב לסמ"ג (שם, בנושמת-אדם):

ד העושה עין-צבע, פגון: שנחן סמנים במים, לרמב"ם חייב ולראב"ד פטור עד שיצבע בהם נט. ונראה לי, דלכלי עלמא אם צריך לצביעות המים כמו שדרף לצבע המים ולשפף בכלי זכוכית לנוי, חייב לכלי עלמא אם תמן הצבע בשבת, דהרי כבר נגמר הצביעה (סוף סימן ש"כ במגן-אברהם):

ה פתח השלחן-ערוף אין צביעה באכלין, ונראה לי דלפי זה אפשר דמתר לתן פרנס לתבשיל, אף-על-גב שהתבשיל נצטבע, וגם לפי זה מתר לתן פרנס למים מה

נשמת אדם

שבונה מגדל פורח כאויר וסוכר דהא דאמר רב במאי ניח' לי ר"ל דהוי משאצ"ל דו"א דהא רב דסובר דבר שאינו מתכוין אסור כ"ש משאצ"ל כמ"ש המ"מ בפ"א אלא הפי' כמו שכתבת) והרמב"ם דפסק בפרק כ"ב בהעברת סרק דאינו אלא מדרכנן ודלא כרשב"א משום דיליף מכותב ולכן גם בשוחט אינו חייב משום צובע: אבל לסמ"ג ויראים אדובה הוכיחו מדס"ל לרב בשוחט דחייב משום צובע ואמר הטעם דניחא ליה וכיון שרוצה בכך חייב, וקשה דהא עכ"פ הוי דבר שאינו מתקיים, אלא ע"כ דאפ"ה חייב ולכן פסקו ג"כ בשוחט כרב דהלכה כוותיה באיסורי דחייב ולכן פסקו ג"כ בהעברת סרק כרשב"א דחייב, ונ"ל דס"ל דל"ד לכותב דשאני התם דהא אין דרך לכתוב אלא כדי שיעמוד לזמן מרובה כדאיתא בריש פרק השואל כדי יין כו' ע"ש משא"כ בצביעה כיון שחפץ בכך חייב אע"פ שאינו מתקיים ומדרכנן דמתני' דכוחלת אין ראייה דהתם לא שייך צביעה אלא הטעם משום כותבת, ולפי זה מוכרי דגים שצובעין אזני הדג בדם חייב, דניחא ליה ודומה ממש לשוחט:

בוה שיעור צביעה כפי שכתב הרמב"ם דבעינן שיעור לצבוע חוט ארכו ד"ט, עכ"פ מוכח דכוחלת אין בו משום צביעה, וע"כ צ"ל דל"ג בגמרא כוחלת משום צובעת אלא משום כותבת וגם המקשה לא הקשה אכוחלת, ונ"ל דהכי מוכח ג"כ בגמ' שם רשב"א אומר גדולת כוחלת כו' וכן היה רשב"א אשה לא תעביר סרק על פניה משום צובעת, ונהי דבוה ל"ק דאי"כ למה לא תנא כוחלת כהדיא העברת סרק משום דכוחלת דוקא ע"י חברתה חייבת אבל בהעברת סרק אפי' ע"י עצמה חייבת מ"מ קשה למה מסיים מפני שצובעת והרי גם כוחלת הטעם מפני שצובעת אלא ע"כ דכוחלת אינה מפני שצובעת אלא משום כותבת ולכן שפיר הוצרך למ"מ לכתוב דהרמב"ם יליף הכל מכותב דמתניתין לא מוכח דכוחלת אינו מטעם צובע ובאמת העברת סרק על פניה י"ל דחייב כרשב"א וכדפי' באמת הסמ"ג ויראים: והנה הרמב"ם לשיטתו דבעינן דוקא צבע המתקיים, וכדאי דצריך ג"כ שיצבע על דבר המתקיים כיון דלמד דין צביעה מדין כתיבה ובהדיא כ' הרמב"ם דבכתיבה בעינן שיכתוב בדבר המתקיים על דבר המתקיים כפי' י"א ה"ל ט"ו ולכן לא כתב שהשוחט חייב משום צובע כדאמר רב [אע"ג דשמואל פליג עליה] הלכה כרב באיסורא ולמה כ' משום נטילת נשמה, אלא דס"ל לרמב"ם דרב ע"כ ס"ל כר"א בכוחלת או כרשב"א במעביר סרק, דלא בעינן אלא דבר שדרכו בכך לצבוע. והו' שאמר רב ניחא ליה דליתווס בית השחיט' דמא והיינו משום דקשה ליה לרב כדאמר דלא ליתי דרא בתרא ומחכו עלי ר"ל והא אין דרך לצבוע אותו והוי כמו צובע פתו דבוראי פטור וע"ז אמר ניח' ליה וכיון דדרכו בכך חייב ואע"ג דעכ"פ הוא דבר שאינו מתקיים חייב כרשב"א בהעברת סרק (ולא כמו חכם א' בספרו

שצריך לאכילה, לעניינת דעתי, די יש לזהר פשו בכגד, מפני שצו באצבעו ויוצא דב סימן ש"כ, ועיין ע

הטוה, ו

א הטוה ארף [שבת ק"ה, ב']: הו או נוצה או שער אפלו פיך, שהרי כ"ה) (המב"ם פרק לו שזהו שאמר "ה

ג) כתב הבי"ש בשם כתבשיל (ב) לא באגור) וכ' דלפי ד ש"כ והבי"י כ' דס"ל ספ כ' היראים וכ"כ האגור ביראים וכמו שהוא ב' בשמו דמחלק למה חי לצביעת פניו וידיו וע' בדבר שדרכו לצבוע ו' שדרכו בכך מקרי צב דה"ה אין דרך לצבוע ו' היראים כ' להדיא דו' אכל לא מבושל שו' האוכלין בכרכוס, וכר' וא"כ לשיטת הסמ"ג מנותנין ביצה לחודל אינו ממין הצובעין כלי יש ולא ידעתי להתר בשוחט דבעי דבר ה' לסמ"ג ויראים לא יד נאמר שבנוסחת הירא צביעה באוכלין כוונו אלא כיון דעכ"פ בבט

יבוא אור 4. מכון מאור - צ"ע

שצריך לאכילה, דמאי שנא. וכן ממר לשרות פת ביני אדם. וכל זה צריך עיין גדול לעניינת דעתי, דיש לומר ביני דרך לצבע בכרכם, לכלי עלמא אסור (שם):

ו יש לזהר בפאוקל פרות הצובעין כמו "קארשין" [הכדקנים] וכיוצא בו, שלא יגע בכגד, מפני שצובעו. וכל שפן בכגד אדם. וכן אם יצא דם מחטמו או שחתך באצבעו ויוצא דם, לא יקנח בכגד, שצובעו. ומפל מקום פשהוא דחוק יש להקל (סוף סימן ש"כ, ועיין שם במגן-אברהם סעיף קטן כ"ד):

כלל כה

הטוה, והמיסד, והעושה שתי נירין, והאורג, והפוצע:

א הטוה ארץ ד' טפחים (כן כתב הרמב"ם, שהוא מפרש "רחב הסיט", דאיתא במשנה נשבת ק"ה, ב'): הוא ד' טפחים) מפל דבר הנטוה, ח"ב. אחד הטוה את הצמר או פשתן או נוצה או שערות או גידין, וכן כל פיוצא בזה. ונראה לי, דלאו דוקא בכלי אלא אפלו ביד, שהרי כף הדרך לטוות ביד גם כן (ומקרא מלא הוא: "בידיה טוה", שמות ל"ה, כ"ה) (רמב"ם פרק ט'). והשוטר ח"ב משום טוה (רוקח בשם ירושלמי ולא נמצא כן. ונראה לי שזהו שאמר "הדין דעביר ממזור חייב משום טוה" ואפשר שצריך לומר "משוזר"):

נשמת אדם

מש"כ פת שאין דרך לצבעו וגם התוחין אינם מין צבע, אבל לצבוע תבשיל בכרכום, וכרכום הוא מין צבע וגם אותו מאכל דרכו לצבוע בכרכום, למה יהיה מתור, ועכ"פ נ"ל דהאומנין המתקנין מיני מרקחת וצובעין בצבעין וכן מוכרי יין שדרכן לצבוע חוששני להם מחטאת לדעת הסמ"ג והיראים ונ"ל דזה דעת הר"א מינץ שהביא בד"מ שאוסר ליתן יין אדום ביין לבן, ומיירי במוכרי יין שדרכן בכך וניחא להו הצביעה כשוחט אליבא דרב אף אם נתיר הכרכום ד"ל דנתינת הכרכום אינו משום הצבע אלא כדי שיתן בו טעם רק דהצבע ממילא בא, וכיון דאין אוכל בר צביעה לא מחמירין, אבל כמה שדרכו בכך חוששני מחטאת: בתשו' ח"צ סי' צ"ב כי דאפילו לרב דהשוחט חייב משום צובע, היינו דוקא בשוחט כיון דאסור באכילה שייך בו צביעה, מש"כ באוכלין דמותרין באכילה, ודבריו תמוהין, דהרי רב אמר שוחט כמאי ניחא ליה אינו ר"ל דוקא בשבת, אלא כל השוחט אף בחול ניחא ליה והוי דבר שדרכו לצבוע ולכן חייב. ועוד כי שם הרע שהרי מותר למזוג יין אדום במים וערבך ערבא צריך אליבא דרב מנ"ל דמותר אם ניחא ליה וצ"ע. ואפשר דדוקא בשוחט חייב דהוי כדבר המתקיים דניחא ליה שיהיה קיים עד שימכור הבשר, אבל כרכום בתבשיל שאינו נותן רק לאכול לאלתר, ואין לך אינו מתקיים יותר מזה:

ג

כתב הב"י בשם ש"ל דצ"ע אם מותר ליתן כרכום בתבשיל (כש"ל שבידינו לא נמצא זה וגם לא באגור) וכי דלפי דעת היראים מותר עיין בב"י סי' ש"כ והב"י כי ונ"ל ספר היראים אבל בש"ל לא כי אלא כי היראים וכ"כ האגור בשמו ובאמת לשון זה לא נמצא ביראים וכמו שהוא ביראים שלפנינו כן העתיק המ"א בשמו דמחלק למה חשש לצביעת המפה ואינו חושש לצביעת פניו וידיו וע"ז כי שאין צביעה שייכא אלא בדבר שדרכו לצבוע והא דאשה לא תעביר סרק כיון שדרכה בכך מקרי צביעה, עכ"ל היראים. וסבר הש"ל דה"ה אין דרך לצבוע אוכלין ולכן כי דמותר, וצ"ע שהרי היראים כי להדיא דהשוחט חייב משום צובע אע"ג שהוא בשר ודוחק לומר שכיון שהוא חי דרכו לצבוע אבל לא מבושל שהרי עינינו רואים שדרך לצבוע האוכלין בכרכום, וכרכום הוא דבר שדרך שצובעין בו, וא"כ לשיטת הסמ"ג ויראים צ"ע להתיר, ואין ראייה מנותנין ביצה לחודל כמ"ש רמ"א בד"מ דחלבון ביצה אינו ממין הצובעין כלל וגם רמ"א לא כתב רק קצת ראייה יש ולא ידעתי להתיר זה אלא לדמב"ם דלא פסק כרב בשוחט דבעי דבר המתקיים על דבר המתקיים, אבל לסמ"ג ויראים לא ידעתי מנ"ל להתיר כרכום אף אם נאמר שכנוסחת היראי של ש"ל היה כתוב לפי שאין צביעה באוכלין כוונתו באלו התותי' דלא נקרא צבע אלא כיון דעכ"פ בכגדים שייך בהם צביעה ולכן אוסר,

L

הלכות שבת שב

קצו

9

אם נתן על מקום המלוכלך מים (או שאר משקה המלכך) אפילו כל שהוא חייב ד זכאים צ"ד
 אע"פ שלא שכשך כלל לפי ששריית בגד זהו כיבוסו (ואפילו שאר משקים שאינם ב' ה' הג"מ פכ"ב
 מלבנים אלא מלכלכים אע"פ אסור ליתנם על מקום הלכלוך להעבירו מטעם ארת צ'
 שיתבאר) אלא יקנח הלכלוך בסמרטוט ויזהר לקנח בקל ולא ידחוק פן יסחוט ר' רא"ש ביומא
 לכלוך הבלוע בבגד שיש איסור בסחיטתו מדברי סופרים כמו שיתבאר בסימן ש"כ סי' ד'
 כ"א אבל בגד שאין עליו לכלוך וטינוף אע"פ שהושחר מחמת לבישה או תשמיש ז ב"י בשם
 אין אומרים בו שרייתו זהו כיבוסו ומותר ליתן עליו מים מועטים א' אבל לא סמ"ג וסמ"ק
 מרובים משום גזרה שמא יבא לסחטו אחר כך להוציא מימיו א' אלא אם כן הוא בגד ח' מ"א סק"ט
 שאינו מקפיד על מימיו לסחטם ממנו אף בחול כמו שנתבאר בסי' ש"א (סעיף נ"ט) ט תוס' ק"כ
 ויש חולקין על זה ואומרים שאף בגד שאין עליו שום לכלוך שרייתו זהו כיבוסו ד"ה נותן בשם
 אף אם ליבונו מצהיל מאד ולכן אסור ליתן עליו כל שהוא מים או שאר רשב"ם וטור
 משקה המלכך אע"פ שאינו מתכוין לליבונו דפסיק רישיה הוא (א) ויש לחוש סי' של"ד
 לדבריהם להחמיר בשל תורה (שאיך זו מלאכה שאינה צריכה לגופה הואיל ומה שהבגד * ע"י צ"ע
 מתלבן נוח הוא לו אף על פי שאינו מתכוין לכך עיין סי' רע"ח (סעיף ד')) ולפי זה מים משניות
 שיש בהם תולעים אסור לשתותם על ידי מפה בשבת אף על פי שאינו נשרה במים אלא נ"ד ע"א
 דבר מועט מהמפה כדי הנחת פיו אבל יש מקילין אף לפי סברא זו במעט מים שאין י"ד ע"א
 אומרים שרייתו בהם זהו כיבוסו (כשאינו מתכוין לליבונו ולכן מותר לשתות המים על ידי משניות
 מפה הואיל ולא נשרה אלא דבר מועט ואינו מתכוין לליבונו כלל ואין למחות ביד המקילין * ע"י צ"ע
 כיון שלסברא הראשונה מותר בכל ענין אבל כל ירא שמים יחמיר לעצמו שלא לכונס משניות
 לספק איסור של תורה) ואין חילוק בכל זה בין בגדים לבנים לצבועים שגם בצבועים דף
 שייך איסור כיבוס כמו שנתבאר למעלה בין שהם של פשתן בין שהם של צמר או משי נ"ד ע"א

ליבונו להקל כן וכן בחולו ו ישוה רגליו א שבת גומות ו מותר בדברי ה אלא תחתיכת כל אלו ואוסרין ליק פני ואילים יין ואין פה הם זר:

קונטרס אחרון

(א) ויש לחוש כו'. לפי דעת המג"א פסק הש"ע כאן וצ"ע ש"ט כהמתירין ואף רמ"א הביא דעת הממירין בסתם והאוסרים בלשון יס אוקרים וצ"ע ש"ט לא הגיה כלום על הש"ע שם סט"ז ע"ש בנמ"א ו' ואף בצמ"א של"ד פסק הש"ע כהטור הרי פירש המג"א סי' ש"ט ס"ק י"א גם דעת הטור כהמתירין. אבל מכל מקום דעת הש"ע לא היתה כן בפירושו הטור כמבואר בב"י כאן וצ"ע ש"ט ושל"ד וא"כ מתכוין הש"ע צ"ע של"ד לפסוק כהאוסרין ואף חת"ל שחזרה היא ממש"א כאן וצ"ע ש"ט יש להחמיר כן דלחזונה היא אבל באמת גם צ"ע ש"ט ס"ק י"א פסק כן לפמ"ש צ"ע שם וכאן לא כתב אלא האסור אליה דכ"ע ולא ירד למחלוקת ואע"פ גם כאן חשש להאוסרים גבי יגוב ידי ומ"ש טוב כו' היינו משום שהחוס' ור"ש מקילים אף לפי דעת האוסרין כמבואר בב"י ומ"ש צ"ע ש"ט סט"ז לר"ך לומר כמ"ש האליה זועט שם וצ"ע שם נקט סברת המתירין שהיא מפורשת ברא"ש משא"כ היחר מים מועטים לפי דעת האוסרים אבל מכל מקום כ"מ בטור שכתב היחר זה כדי להחיר אף לפי דעת מהר"ם דק"ל כרא"ש שהוא מן האוסרים כמבואר בהגהות מיימוניות וכו"מ בהדיא בסמ"ג שהזכיר היחר זה כדי להחיר לכו"ע (דא"ל שכונתו משום גורת סמיטה דמאי ואינו מתכוין כו' ועוד דהא אפילו צרחיית כל גופו שיש ריבוי מים כמ"ש הרא"ש לא גזרו על זה כמ"ש בסוף סי' ש"א וע"כ הוא מנעט שכתב הר"ן שם* אלא ודאי שיש לחלק בין קינוח כל גופו מרחיפת הויעה שהוא דרך לכלוך לניגוב הידים (אם היו מים מרובים) שהיו נקיות קודם הנטילה והיינו לפי דעת המתירין דלענין סמיטה אין לחלק צה"ג דאף בדרך לכלוך חיישין לסמיטה צריצו מים כמבואר מדין ההולך להקביל כו' ומש"ה הולך המג"א לפרש דברי מהר"ם צענין אחר ע"ש צמ"ק כ"ז) וכן משמע בהדיא ג"כ בהגהות מיימוניות בשם רא"ש גבי יגוב ידיים ע"ש שכתב הילכך כו' וא"ל שצמיס הרצה אין זה דרך לכלוך שמים רבים אין מתלכלכים צידים דזה אינו דרא"ש לא ס"ל כלל היחר דרך לכלוך ומוקי היא דההולך כו' ודגדה מערמת וכו' בצגדים של עור כמבואר בהדיא בס"י העמיקו בהגהות מרדכי ספ"ז ע"ש:

והנה מלשון הסמ"ג שכתב משום דאין שם רק מעט מים ואינו מתכוין ללבוש משמע דאף שעל כל פנים מלכך קצת וצ"ע שיעור אסור מן התורה אפילו משהו מכל מקום * כיון שהוא אינו מתכוין לליבונו כלל וליבונו זה מחמת עצמו אינו חשוד לבלוס כיון שהוא דבר מועט ואין דרך כלל להחשיב ליבונו משהו צגד גדול ואיסור הליבונו הוא משום חזותא וחזותא לאו מילתא היא אלא אם כן דרך העולם להחשיב חזותא זו (כי עיקר חזותא היא למראה עיני הצדיות ואם אין מציע אל מראהו מחמת גריעותו אין כאן חזותא ולא עשה ולא כלום) וכמבואר בנמ"א סוף סי' ש"כ לענין צביעה דדבר שאין דרך העולם ללבושו אין זו משום לזנוע ומותר אפילו לכתחלה אלא דהתם אין איסור אפילו צמתכוין משום שהוא דבר שאין בו צביעה לעולם אבל הכא הוא

דבר (1) סק"ה: (2) סעיף ט': (3) ס"ק י"ז: (4) סעיף כ"ד: (5) ס"ק י"ג: (6) יומא פ"ח סי' ד': (7) פכ"ב אות צ': (8) שבת פכ"ב סי' י"ב: (9) יומא ע"ז ע"ב: (* ס"ב ע"ב ד"ה והא:)

של"ח גרוב
 דתא הגניא
 ס"ז ונכר

בלי עור ז משום ליו מים נח"כ: צואה

אם

י	ר"י	בשם
ספר	הישר	
לר"ת	הובא	
כתוב	ק"א	
וביבוחים	שם	
וביצה י"ח		
כ הג"מ	שם	
והטור	מרדכי	
בשם	מהר"מ	
כ"ב		
ל רמ"א		
בהגה"ה	ס"י	
מ ר"ת	בחו"ט	
ק"א	רא"ש	
ביבוא	שם	
נ ב"י		
ס מ"א	סק"ד	

או שאר מינים ומכל מקום לדברי הכל אין אומרים בבגד שאין עליו לכלוך שרייתו במים זהו כיבוסו אלא כשהוא בדרך נקיון אבל אם הוא בדרך לכלוך כגון המסתפג בסדין אחר הרחיצה וכן המנגב ידיו במפה אחר הנטילה אע"פ שיש רוב מים על גופו ועל ידיו ומטפיה הסדין והמפה אין בזה משום כיבוס שאינו כיבוס אלא לכלוך ומטעם זה התירו להולך לדבר מצוה לעבור במים בבגדיו ואין אומרים שרייתו זהו כיבוסו לפי שזהו ג"כ דרך לכלוך כשמכניסו במים כשהוא לבוש בהם ואינו דרך נקיון כלל כיון שיש מחמירין שלא יהא ריבוי מים על ידיו אלא ינגבן בכח זו בזו להסיר מהם המים כפי יכולתו קודם שיקנחו במפה וטוב לחוש לדבריהם בדבר שאין בו הפסד כלל ל אבל המנהג להקל וכן עיקר ולכן מותר לנגב ידיו בבגד מ שהטיל עליו תינוק מי רגלים כדי לבטל את מי רגלים בהמים שיבאו עליהם מניגוב ידיו ע"ד שנתבאר בס"י ע"ז (סעיף ז') ואין בזה משום כיבוס כיון שהוא דרך לכלוך ע"י ניגוב ידיו ולא דרך נקיון אבל אסור ליטול ידיו במים על המי רגלים כדי לבטלם שאף שהמים היורדים מידיו נקראים שופכים אין זה נקרא דרך לכלוך כיון שהם צלולים וראויים לכיבוס ושרייתם זהו כיבוסם לפי סברא האחרונה שנתבאר למעלה שאומרים שריית בגד זהו כיבוסו אף כשאין עליו שום לכלוך וטינוף וואם יש על בגדו צואה ושאר דבר מטונף אסור להעבירו אפילו ע"י ניגוב הידים אף שהוא דרך לכלוך כיון שמעביר בזה לכלוך יותר גדול משא"כ במי רגלים שאינו מעבירם מהבגד על ידי הניגוב

קונטרס אחרון

דבר שיש בו ליבון אם לא היה דבר מועט להכי מהני כוונתו לאיסור דכשמחזיקין לכך אחשביה איהו לניבון זה אלף שכל שהוא פחות משיעור המפורש ברמב"ם¹⁰ פטור מפני שאין דרך העולם לעשות כן שהוא טעם כל שיעורי שבת כידוע ולפי זה מתוך מ"ש המג"א סימן ש"ט ס"י דא"כ משמרת נמי ליחסר ד"ל דמשמרת נמי כיון דלא איכפת כלל בליבונה לשום אדם אין ליבונה חשוב כלום והויא כמו דבר מועט שנתבאר וכו"מ שהדיא בגמרא דף ע"ה ע"ב צנאי ניחא ליה כו' והא רב כר' יהודה ס"ל דמחייב במלאכה שאינה נריכה לגופה והוא הדין בפסיק רישיה אע"ג דלא ניחא ליה כמבואר מתוספות דף ק"ג ע"א ד"ה בראש וד"ה נאדעא ונדוכתי טובא אלף ודאי דשאני חוותא דלאו מילתא היא כלל כשאין לו חפץ בה כלל וגם אין דרך העולם לחפץ בה כלל והא דאסור ליגע בידיו בצעות במפה היינו משום שהמפה דרכה בציעה ואילו היה עושה כן שלף כדרך לכלוך היתה מלאכה גמורה והיה מתקן ועכשיו הוא ג"כ עושה המלאכה עצמה באותה מפה עצמה אלף שהוא מקלקל ומכל מקום מעין מלאכה הוא עושה לכן אסור מדברי סופרים אבל משמרת אין דרכה בליבון כלל (ולענין דבר מועט נמי י"ל דשאני ציעה אע"ג שהיא מועטת מכל מקום אוחז מעט שנצט ציעות ניכרת יפה למראית העין הילכך דינו כחצי שיעור שאסור אפילו במקלקל אבל גבי שריית מועטת אוחז מעט עצמו אין ליבון ניכר יפה למראית העין מפני שהוא בטל במיעוטו לגבי הבגד הילכך אין כאן חוותא כלל אלף אם כן אחשבינהו איהו צמחצתו וכונתו) ומדע דאל"כ אסור לאשה שפירקה נדה בשבת ליתן שום מוך שהתקינה לנידתה משום לונע כמו שאסור ליתן צנד על המכה ובהדיא כתב הב"י צסי' ש"ג דלדעת הרמב"ם וסיעתו מותר ליתן לכמהלה בשבת והתוספות¹¹ לא נחלקו אלף לענין הולאה לרשות הרבים אבל משום ציעה לית מאן דחש לה וע"כ משום דתנן צמון שהתקינה לנדחה דהיינו שהוא מיוחד לכך וה"ה למשמרת לענין ליבון ועוד דאל"כ לר' יהודה שאסר דבר שאינו מחזיקין לא מלינו צדיקה ז' נקיים שאסור לדבוק בשבת לפי דעת האוסרים משום ציעה ולפי דעת ר' עקיבא צפ' בתרא דנדה דף ס"ח ע"ב אי אפשר כלל להיות ז' נקיים לעולם שיום השבת קומת למפרע ולפי דעת ר' יהושע שם לא משכחת לה אלף ח' נקיים ולפ"ד החוס' צריש (פ"ב) [פ"ק] דכתובות¹² והר"ן סוף פי"ד ד' והמרדכי (צפ"ב) [צפ"ב ס' חכ"ח] ושאר פוסקים דמשמע מדבריהם דאף במסוכריא ואודרא דבי אשישא שייך ליבון במים אף שלכך הם עשויים צ"ל דס"ל לחלק בין ציעה לליבון או דס"ל להמיר ציעה בדרך לכלוך כמו בכיבוס שדעתם להמיר עיין מג"א סוף ס' ש"כ והא הר"ן דעתו כן שכתב שאין המסוכריא מחלצת מפני שאין דרך ליבון צכך משמע דס"ל דכל שאינו סוחט בידיו בדרך נקיון לא מקרי דרך ליבון אף שקוחט ממש וכו"מ ששרייה בעלמא בדרך לכלוך וכן כתב בהדיא צפ' בתרא דיומא¹⁴ דלא מיתסר אלף דעביד דרך ליבון (ומשום הכי מסננין את היין בסודרין אע"ג דס"ל שהיין מלכץ אבל משום שאין שם טינוף כאורך שיוויא צפ' בתרא דיומא לא מיתרלץ שפיר הויא דמסוכריא שסוחט ממש) והא דלא חיישינן שמא יסחוט לפי מ"ש דאף בדרך לכלוך חיישינן שמא יסחוט במים מרובים כבר תירץ צריש פרק המציל¹⁵ דמייירי בסודרין המיוחדין לכך אבל אף דקיי"ל צסי' ש"ט¹⁶ להמיר בכל סודר ע"כ צ"ל דאין היין מלכץ והויא דלאלהא ולא לכביסה ע"כ צ"ל דמייירי צמח חורוין (כמ"ש הט"ו סוף ס' ש"כ ע"ש):

10 פ"ט ה"י: (11 שבת ס"ד ע"ב ד"ה מוך: 12 ר' ע"א ד"ה האי: 13 שבת מ"א ע"א ד"ה ולפיכך: 14 א' ע"ב ד"ה עובר: 15 ביצה ט"ז ע"ב ד"ה והא: 16 סעיף י"ז:

הניגוב אלא שמבטלם |
 כב פ מי שנתלכלכו יד
 העשויה לאתו בר

כג כוס שהיה בו מים
 ק אפילו אם אינו מי
 קצת ממה שיבלע במפו
 שאינם מלבנים כמו שיר
 שאינו מקפיד על מימי
 הנטילה אף בבגד שמקפ

כד פ אין מסתכלין בשב
 את הנימין המדולד
 ישכה שהוא שבת ויסיו
 אסור שלא חלקו חכמים
 להסתכל במראה זו
 כה אכל מותר להסתו
 שאין איסור מש

שג דיני תכשיטי אש

א א לא תצא אשה לא ב
 ג גזירה שמה תודמן
 חלך בהם ג"כ לבית הנ
 תהא חציצה בטבילה וי
 תשכח שהוא שבת ותבי
 הוא אף בחול לפעמים
 לעולם לחזור וללכשם
 לעשות כן בתכשיטין ג
 ממקומה עד שתחזור ות
 ואפילו נשים ד זקנות ע
 וחוטין ז

ב ואם החוטין והרצוע
 לה טבילה היא זהו
 השער כמו שיתבאר וא
 שאינה יכולה למותחן
 חוצצים מותרת לצאת
 מזוהבין שאז היא מ

(א) קלועין בתוך כו' ל
 מ"ש הט"ו אינו עולה יפ
 וא"כ תמיר ג"כ בשכחה ומנע
 דקיי"ל צו"ד ס' קצ"ה דאין

11 סק"ג: 2 שבת נ"ז ע"א: 3 סק

לעשות שהחיה אגג, ואי שעל ידו נעשתה תשובה, יצא בהפסדו נכפוי זכיות רב, אבל אם נעשה על ידך אין כל-כך נכפוי זכיות, ואם-כן מרבה התועלת מתשובה מהנכפוי, ויש לשאול תרוץ, וזהו העקר על ידי הקמן וכו' לשלמות.

ולכך אמרו בני קרח אפתח בכנור חידתי, כי החידה הוא הכנור, כי ידוע בכנור, יותר שדוחק אצבעו על הנימין יותר משמיע קול ערב ונעים, וכן הם ערכי מויקא, יותר שהנימין הם גרדקים, יותר יתגבר האויר בקול להשמיע קול ערב ונחמ. וכן הוא באדם, יותר שמקבל דחק וצער, יותר זוכה לתורה, וקול דודו דופק בו ויערב לו ויבשם, ולכך שם הכנור לחידה, שממנו למדו ולא ידע להם בצער להם, כי אדרבה יותר שדחוקה עליו שעתא, יותר יזכה לתורה ולחכמה ומדע ושלמות.

יבאמת עקר הענין לתת לב לעסק

במצוה לשמה, וכיבוד שמירת שבת כהלכתה, או לנו שאנו פורצים בשבת בכמה אפורים דאורייתא ודרבנן, וכמה פעמים הותרתי המקלים ומבשלים הטעם כל דהוא בערב שבת, ולמחר שופכים עליו מים חיים במענה אין בשול אחר בשול, כי זהו 'מורה רעה' ואין כאן מקום להאריך בבטולו, ומי שעושה זאת מחלל שבת וענשו חמור.

אמר (אסתר ב' א, י) בימים ההם התחילו מלאכי השרת לשרר פתקין: בית המקדש חרב ורשע זה עוסק במרווחין, אמר הקדוש-ברוך-הוא הביאו ימים כנגד ימים, בימים ההם ראיתי והנה דורכין גתות בשבת, להכין מה ענין זה לתשובת מלאכי השרת.

ולכך צוה לאסתר לומר (אסתר א, יד) אם החרש תחרישי לעת פזאת וכו' תאבדו, דיש להכין למה, וכי בשביל שיהיה רוח והצלה ממקום אחר יקרה נזק לה ולבית אביה. אבל באמת כל הצער ונזק הנה הנה גורם שאול, שהחיה אגג ויצא משרשו הקמן הרע, אבל באמת הנה לטובה כדי לשוב בתשובה, וקדם הגאולה תמיד ה' מעמיד מלך כהקמן שעל ידי כך ישובו בתשובה, ולכך צוה מרדכי לאסתר מבלי להגיד מולדתה, כי ידע מרדכי כי אי אפשר לישראל להשיג שיבנה בית שני אם לא בעמידת הקמן וכיוצא בו להצד לישראל, ואם ידע המלך מולדת אסתר מישראל, קשה להעמיד עליהם צורה, ולכך צוה מבלי להגיד. ואם-כן ענין שאול הנה לטובה, כי על ידי הקמן וכו' לתשובה, ואם כי היתה רק מיראה ונעשו רק בשגגות, מבלי-מקום יותר טוב מבלי תשובה, ואם כן היטיב שאול אשר עשה.

אך לעמת זה יצא שכרו בהפסדו, כי בין שנעשה לו גם נזכין לו מוכיותיו (תענית כ), ואם-כן מה שהועילה התשובה הפסידו שזכיות שלהם יצאו בנם. והנה כפי גדל הנס חוץ למבע, כן ירבה גדל נכפוי הזכיות.

והנה גם הקמן בעיני המוני עם הנה כדרך הטבע, כי אסתר היתה אהובה לאחשורוש ופעלה הכל, ואמרו חכמים (עו' יבמות קטו) אין חזק בכל הארץ כאשה, ואם-כן לא היתה כל כך הנכפוי גדול, ואתי שפיר אם החרש תחרישי לעת פזאת, אם-כן יהיה רוח ממקום אחר, ויהיה הנס שלא כדרך הטבע, ויהיה נכפוי זכיות למאד, ואם-כן את זכיות אביך שאול תאבדו שהרע

מצוה
מגזרת
ואלה
ו' דא
שמים,
דתקן
שאים,
א (שם
חדשה.
סוף.
מעניש
רק
ז וכו'
בלם
ברצון,
מתדש,
זה כל
רשוהו
תנאי
ז מה
ז רק
שמים
שקבלו
התנאי
כי זהו
אל אז
זכיות
חשב
אבל
ם רק
דעל
באמת
בקש

הרבלי ייגונגן איגל 33
הוצאת מכון אגן ישראלי

ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא פו):
 פיון שעבר עברה ושנה בו געשית
 לו כהתה, שנאמר ככלב שב על קיאו
 כסיל שונה באולתו. ויש להבין מה זה
 הלשון דהתרה, מה נפקא מינה, וגם איך
 נרמז בפסוק ככלב שב על קיאו דגעשה לו
 כהתה. וגם בנמרא דמועד קטן (כו:) אמרינן
 בכנו ככה להולך ולא ישוב לראות ארץ
 מולדתו, זה העובר עברה ושונה בו, ופרש
 רש"י דתשובתו קשה, ויש להבין למה.
 אבל הענין הוא דמים גנובים ומתקו, ואם
 פן יש לאדם תרוץ אם מניח התר ואוכל
 אסור דהו מיס גנובים, אבל אם אינו מיס
 גנובים ומניח התר ואוכל אסור, אין לו
 שום תרוץ ועונו קשה מנשא, פיון דשביק
 התרא ואכל אסורא הינו מומר.

וזהו אמרם פשאדם עובר עברה ושנה בו
 געשית לו כהתה, ואינו כלל בגדר
 מיס גנובים כי כבר עשה זאת, ואם פן
 עגשו חמור דשביק התרא, ולקד אמר
 ככלב שב על קיאו, דאין בו טעם כלל
 כי כבר פלה הטעם בפליסה הראשונה,
 כך הפסיל שונה באולתו, פלה הטעם
 ואין בו מיס גנובים כלל, ולקד תשובתו
 קשה, כי היכי דמי פעל תשובה, באותו
 מעשה וכובש יצרו (עג יומא פו:), וזהו
 שאם אין געשה לו כהתה וכובש יצרו,
 אבל אם געשה לו כהתה אין בו מהטעם
 כלל, ואין כל כך קשה לפרש עד שיהיה
 זה תכלית תשובה, כי היה אצלו כהתה
 ועכשו אין עושה מעשה זה, ולקד
 תשובתו קשה.

76 ולכן בני בעונותינו הרבים רב עברות כל
 השנה געשים כהתה, וכפרט חלול
 שבת, כאשר דרשתי בדרוש הקודם, בענין

שמכשלין ממש עשבי טהע, כהתה
 שמכשלין קצת בערב שבת והוי בשול
 אחר בשול, אל ירד בני עמכם, ויהי זה
 מחלל השבת מפניה מעמים.

בפדה גדול ענין שבת, אשרי למשמרו
 בדרקדוק וכהלקתו, באמרם (שבת קיח):
 כל השומר שבת כהלכתו, אפלו עובד
 עבודה זרה כאגוש מוחלין לו, ויש להבין
 מה כהלכתו, הוי ליה למימר סתם כל
 המשמר שבת, שנית מה אפלו, דמשמע
 דאגוש עבד ביותר, ולא כן הוא, דמבאר
 ברמב"ם הלכות עבודה זרה (פ"א פ"א)
 דאגוש טעה, ותשב אף שהקדוש ברוך
 הוא הוא סבת כל הסבות, חלק פת
 לצבאיו לעבדם ומגדלתו עבד וכו', עד
 שנתרפה במעות ודורות שאחריו שכתו
 לגמרי השם, ולא עבדו רק לכוכבים
 ולצלמיהם עין שם בארץ, ואם פן מבאר
 דבימי אגוש לא עבדו כל כך עבודה זרה
 כמו לאחריו, ואם פן מה אפלו, ויש
 להבין.

וכבר אמרתי ענין זה כבר, וצריך קצת
 לתאי ענינא, וראוי להיות נאמרה
 ונשנית, כי ידוע כי בשבת השומרו מורה
 כי ה' ברא העולם ובשביעי שבת ונפש,
 ואם פן מורה בה' הבורא, ברצותו ברא
 ברצותו שבת, אין העולם מכרח ממנו ולא
 בא ממנו במקרה, כי אם פן לא תתכן בו
 מנוחה, ובהנה יתר דברים שהם מופתים
 לבורא העולם בכונה גמורה, ושולל בזה
 דעת הפופרים לגמרי וכחשו בה' ובמעשיו.
 אבל אף בזה לא נסתר דעת אגוש וסיעתו,
 המודים בכריאת העולם בכונה מפונת
 בורא, רק אחר כך חלק המשטרים לצבא
 השמים, ובהו אין סתירה לו שמירת שבת.

אמר ידוע כי חכמינו זכר
 להזהיר לשמח בשב

יש בדבר, וטעם אחר הו
 שולח בוכב שבתאי, וכל ו
 תעה כנודע, ולקד פתב תג
 דנקרא שבתאי אי שבת,
 לשמחים ושובתים בו, וק
 הפיד גזרת הכוכב, להורו
 הכוכב ממש, ואין אנו תב
 ואם פן בזה אף דעת ו
 תהו שבים כי לצבא השם
 הואים ביום שבת אנו
 להפד גזרת הכוכ
 וזהו אמרם כל השומרו
 דיקא, כמו שאמר
 לברכה לשמח בו בראוי
 בעת עבודה זרה אחר
 עכו"ם כאגוש דמודה
 שפתכתי לעיל, מפלמק
 כי בזה מורה שאין בבי
 בכל אפן, ושב ו

ולכן מאד צריך איש לה
 הנשארת לנו בגולו
 ולמה נקל בה בעונותינו ה
 שקל בו השמירה, והוא פ
 יגעי בת, ולגפש שפרו
 וזה אמרם (מוספות מגינה
 דעמך, בשם מדרש) פ
 מעידים על הקדוש
 שמירת שבת מעידה ו
 הבורא ומנהיג עולמו ו
 תכרד נתכנו עלילות, וידו
 הנוטל שפר להעיד עדו
 מדרבנן שלא יחשדוהו
 מעיד. ולקד אמרו חכמינו

הכלותיה אשר כשפרידין המגופה מחלק התחתון אזי הוא כלי וראוי לשתות בו יי"ש וכדומה, הנה הא דשובר אדם חציות לאכול הימנה גרוגרות מוקי לה צש"ס ציבה ל"ג צמוסתקי והוא חציות שזורה שדיבק שברי צפת וכן פסקי צש"ע או"ח סי' שי"ד ושם כי המחבר ובלבד שלא יתכוון לנוקבה נקב יפה, ולכאורה ל"ע הא הפי' אינו מכיון מ"מ הו"ל פס"ר, אבל לק"מ דבחציות שנבשרה ודיבק שברי לא הו"ל פס"ר דאם אינו מדקוק שיהא נקב יפה שיהא לה לפתח אז אינו ראוי לפתח, משא"כ בנידון דידן הוא להיפך דא"ל לפותחו צנין שלא יהא פתח יפה וא"כ מה מועיל שאינו מכיון הא הו"ל פס"ר.

ואין לומר דהו"ל פס"ר דלא ניחא ל"י, לא מציעה למאי דפרש"י בשבת דף ע"ה דצ"ה דוקא שרולה הדיפוך וכן מוכח בגמרא שם דקאמר שאני הכא דכל כמה דאית צ"י נשמה ניחא ל"י טפי (ועיין בדף ק"ג ובהגהות רע"ה שם), אלא הפי' לשיטת החוס' שם דס"ל דפס"ר דלא ניחא ל"י הכונה היא דלא איכפת ל"י מ"מ טעמא משום דהו"ל מלאכה שא"ל לגופה כמש"כ בחוס' שם והרמב"ם הא פסק בפ"ה מה"ש דמלאכה שא"ל לגופה חייב כר"י ואפי' לר"ש דמשאל"ג פטור מ"מ איסור איכא אלא שאינו חייב עלי, והר"ף צביה דמביא הא דשובר אדם חציות ולא מתנה שיהא מוסחקי כבר כי הר"ן שם משום דעשיית כלי שלא כדרכו הו"ל רק איד"ר וכשלא מכיון מותר אפי' לכתחילה לאורך שבת והוי"ט דרמב"ם פכ"ג מה"ש דמביא הא דשובר אדם חציות ולא התנה שיהא מוסחקי וס"ל צמה דמוקי צש"ס דמייירי צמוסתקי היינו דוקא לר"א אבל לרבנן לא מייירי צמוסתקי כפשיטת הגמרא שם צביה אבל החוס' בשבת דף קמ"ו והר"ש צש"ס דר"י דל"ה ס"ל דאפי' לרבנן מייירי צמוסתקי עיי"ש והמחבר ס"ל כן, ע"כ לדעתו אין היתר לפתוח הסאכרדינען והכלותיה הנ"ל.

מייירי נמי צמוסתקי כמש"כ החוס' צש"ס צ"י: צש"ס ודמאי עיי"ש, ועוד דאינו דומה דהא החס אינו פותחה אלא צרומה דאין דרך לעשות פתח כזה וכן הא דרשב"ג דמתיו ראשה צש"ס ג"כ אין דרך לעשות פתח כזה אבל מ"מ אם הי' מחכוין לעשות פתח הי' אסור ועי"כ אסור למוצרו חציות משום דאינו קמכוין לעשות פתח כדמסיק בגמרא אבל אם עושה פתח גמור כדרך שעושין פתח ועי"ז נעשה ונגמר הכלי אין לנו לכוננו כלום דהא הו"ל פס"ר וא"כ בני"ד לכו"ע אסור.

ואין למאן היתר מחמת שהקטן הזה אינו חשיב לכלום והוא זרקו לאשפה דהא בפירוש כי רש"י בשבת דף כ"ע. גבי קולי מטליות צלוגתא דר"א ור"י גבי מטליות שאין בהם ג' על ג' דדוקא גבי קולי מטליות דלא חשיבי דהא אין בהם ג' על ג' שם מהני מה שזרק לאשפה ולר"י מה שהניחו צמגוד או חללו צממור אבל שלשה על שלשה חשיבו ולא צטלין אפי' זרקו לאשפה עיי"ש צש"י ד"ה פתוח מג' עיי"ש וא"כ בני"ד דהוא כלי לא מהני זה שאינו מחשבו זרקו לאשפה.

ועיי' בקרבן והנאל על הר"ש פכ"ב דשבת דתמה על הב"י דלא הביא שיטת הר"ף והרמב"ם דמביאין המחני דשובר אדם כזרחה ולא מפרשין דמייירי צמוסתקי ועי"כ ס"ל דדוקא לר"א מוקי לה בגמרא צמוסתקי אבל לרבנן מייירי אפי' בחציות שלימה ועיי"ש צש"ס דהתיר קל הוא סומך על שיטת הר"ף והרמב"ם לשובר אפי' כלי שלימה עיי"ש, הנה אינו דומה לנידון דידן דהתם מייירי עיי' שזורה ולא בנידון שפתחו עיי' כלי המיוחד לזה והוא נעשה עיי"ש כלי וגם צ"ה לא סומך עלמו אלא צש"ס דהתיר היתר אחר.

ועיי' שט"ש סי' שי"ד שביא צש"ס גאון א"י שפשה מעשה והתיר ראש קנקן סחוס צדבק עיי' סכין עיי"ש, זה אינו דומה לני"ד דהתם לא הי' צדוק רק צדבק דבאמת אינו חיבור כמבואר לעיל וגם לא התורה אלא צדוק צדוק עיי' סכין משא"כ בני"ד. ועיי' בס"י שי"ד סט"ו ח' לענין חותלות של חמרים ועיי"ש צמג"א דחותלות אינם כלים עיי"ש ואין לדמותו לני"ד כמוצ"ן.

ועיי' פמ"ג סי' שי"ד א"א סק"י דמתיר סחירה גרועה בכלי קטן לאורך שבת לאכול ממנו עיי"ש וגם זה אינו דומה לני"ד כמבואר לעיל, והבן ע"כ לעי"ש אין צדי להחיר אפי' לעשות נקב ליעול המאכל מהקט"ן, ולדעתו מי שיראה ד' נוגע בלבבו יפתחו מערב שבת.

סימן לט

→ **ד** לכבוד התורני המופלג מו"ה יעקב צראווערמאנן נ"י. ע"ד שאלתו אם מותר צש"ק לשפוך מים רותחים על איזה מין קאפע שכבר כחוש ונכושל בהפאצריק והוא כמו קמח יבש ושופטין עליו מים או חלב וכן ראוי לשהי'. הגה' בתשו' ח"ס חאו"ח סי' ע"ד האריך ללמד זכות על אנשי פראנקפורט שעושין כן עיי' גוי, מיהו שם מייירי שהקאפע אינו מבושל רק קלוי צאש והח"ס חושש לשיטת דבישול אחר אפי' אסור, משא"כ בני"ד שכפי דברי בעלי הפאצריק כבר הוא מבושל וא"כ צדבר יבש שכבר נחשבל פ"ה ל"ש בישול א"כ הי' לכאורה מקום לומר דמותר אפי' עיי' ישראל.

→ אבל לפעני"ד נראה דאיסור גמור הוא משום צביעה, ול"ד להא דהפמ"א ומוצא צבאה"ע וצש"ע"ש סי' שי"ח דמותר לשפוך רותחים על זוקער כיון דכבר נחשבל דביקער ל"ש צביעה, משא"כ בני"ד אפי"ג דבישול ל"ש מ"מ צביעה שיק, דאפי"ג דאין צביעה

סימן לח

בחדש אדר שלמה אשור לפני עץ הדר הי"ה הרב הגאון המפורסם צש"ס טוב חריף ובקי משנתו זך ונקי כש"ה מו"ה שלום קרויס שליט"א אצד"ק אודווארני וי"ו. אחדשת"ה צבאכה לחצות מכתבו אשר בו ראה לודע דעתו צנין פתיחה צבוקים סערדינין וכדומה וכן אחרו

הרבני אלו. יצאק שרינוואלד צ"מ
א צ צ צ צבא"ט וצ"ז

באובלון וה"ה במשקין כמשיב בפמ"ג צמ"ז סי' ש"ח ס"ק ט"ו היינו דוקא במשקין כגון יין וכדומה, משא"כ במים הא עיקר לציטת הוא צמים שנותן הדבר הנובע במים. ולא דמי להא דנוהגין ליתן סענן מטייל למים רוחאים בשנת דהתם כבר הוצע נעשה מע"ש דהיינו הטייל עצמו הא הו"ש במים צמ"ש, וזהו שנתן הטעם למים והמים ולטעם זה ל"ש משום לציטת לציטת ל"ש רק צותן הסממנים לחוך המים ועיי' רמב"ם ומוצא במג"א סוסי' ש"כ העושה עין לבע חיוב וכוונתו כנייל שנותן הסממנים בהמים ומה נחובה הוצע, אבל כשנתן מזה הוצע למים ל"ש לוצע ועיי"ש דהראב"ד סובר דל"ש לוצע אפי' בעושה עין לבע רק לוצע דבר א' כגון בגד וכדומה ועיי"ש, אבל הרמב"ם ס"ל דגם בעושה הוצע נמו שייך לוצע אבל צותן מזה הוצע למים בודאי לא שייך לציטת ולכן אין שום חשש צותן סענן למים משא"כ צותן טעם או קאווע כהו"ש אפי' הוא כבר מצוה לה שפיר שייך לציטת, ואפי' חלז אסור ליתן עליה אפי' דאין לציטת באובלון מ"מ כבר כתב הפמ"ג בסי' ש"ח ס"ק ט"ו צמ"ז דאם מהכוין לציטת שייך לציטת אפי' באובלון עכ"פ מדרבנן וצמ"ד ג"כ מהכוין שיהי' לו מראה קאווע ע"כ לפענ"ד דאסור לעשות כן.

ועיי"ש בח"ם שא"ד לבחור צידון דשם ט"ו גוי, ואפי"ג דגם שם שייך לציטת, ו"ל דהתם הא מיירי בשכבר שפכו עליו מים רוחאים מע"ש ואוחן המים כבר עירו שם ועתה שופכים עליו מים עוה"פ עיי"ש א"כ ו"ל דכבר בטל כח המוצע שבהקאפט, משא"כ צמ"ד, ע"כ ולפע"ד דאסור לעשות כן אפי' ע"י וכרי כנלענ"ד. שו"ר בשע"ת סי' ש"ח סק"ד דכ' כן צטורש צמ"ש חש"י גוי"ר דאם וותן קאווע שחוקה לחוך מים בשנת הו"ל לוצע ואסור לעשות כן עיי"ש.

L

סימן ז

שאלה: אם מותר לנרצ המיך פאודער עם מים אם יש זה משום מכה בפטיש, ו"ל דלא שייך, לא מובע"י למשי"כ בערוה"כ [א"ח סי' פ' אות י"א, מלאכה האופה] דאפילו אליבא דהלבוש ל"ש מכז"פ אלא דבדר שלם, ומתוך זה ק"ו הח"ם על הרדב"ז דכ' דל"ש ביטול דבדר שנאכל כמושה"ת, והקשה בח"ם מגלגל ביאה, וכי הוא דשם הטעם משום מכה בפטיש משא"כ הרדב"ז מיירי דבדר שאינו שלם, אלא אפי' למשי"כ בקווערם (לקמן סי' ס"ד אות ה') להקשות דא"כ מאו קאמר בגמ' דף ל"ח דהונן צתמה מיירי כר"י הא להכ"ל אפילו לרבנן אחי' דהא הטעם ביציה משום מכז"פ דהוא דבר שלם משא"כ במים, מ"מ צמ"ד לא שייך מכה בפטיש דא"כ לא והפרנס בסימן שכ"א סעיף ט"ו ע"י, אפי"ג דלא שייך מכז"פ אלא כשאינו ראוי כלל לאכילה, משא"כ כשראוי קלת אלא שהוא מטעימו ויתר ל"ש מכז"פ וגלגול ביאה שאינו דלא הי' מבושל כלל, וקוליה האספניו אינו ראוי כלל בלתי דהתם בחמין.

אבל מה שנראה לי דאסור משום נולד, דהפאודער נתמחה ונמם כמו ששייך נולד בשומן עיי' סימן ש"ח במג"א ס"ק מ"ב ובעו"ז ס"ק כ' עיי"ש, ועיי' סימן ש"כ סעיף י"ב ובעו"ז שם ועיי' סימן שכ"ו סעיף י' צמ"א שם.

ועוד ו"ל דל"ש מכז"פ אלא בכלי שנגמרה עתה, משא"כ בשכבר נגמר אלא שנתרועע ואחר כך מתקנו, ור"ח מחוסי' ביאה ו"א: דכ' דאפי"ג דאין צנין וסתירה מ"מ כשעושה כלי חיוב משום מכז"פ עיי"ש, וא"כ לפי"ז אמאי אמרינן אין צנין וסתירה בכלים לחיוב ג"כ משום מכה בפטיש אפי"ג כהנ"ל.

שוב התבוננתי דל"ש נולד זהו כמו בשלג דמותר ליתנו במים ולא הו"ל נולד משום דמטרור צמים עיי"ש במג"א ס"ק י"ד ועיי' רמ"א סימן ש"ח סעיף ט"ו וגם המחמירין שם צמ"א טעמא הוא משום שברוב קף למעלה והו"ל כענין כמשי"כ במג"א שם ס"ק מ"ב עיי"ש, וזה לא שייך הכא.

סימן מא

בין גאולה לגאולה יתרום קרן עם סגולה ומכה לבנין עיר על הלה כבוד אה"י הבן יקיר לי הבחור המופלג בחו"ש ירו"ש כ"ש מו"ה משה שפוטץ נ"י.

מכתבך הגיעני ורציתי חידושך בסוגיא דרכוב ומנהיג והוצע צעוני ואין לי פנאי כעת לפלפל בדבריך.

וע"ד אשר שאלה צענין חמין לשפוך צמ"ק לחוך כלי שלא נגבו אותו מלחלוטית המים שבודה בו, הנה אפי"ג דתחאה גבר אפי' מים עם מים כמבואר במג"א סי' ש"ח, מ"מ היינו דוקא אם המים הצוננים התחמנום המה מרובים על העלוונים כמבואר בפמ"ג בא"ח ס"ק ל"ה ע"ש, ואפי"ג דליכא שיעור ביטול שהוא כדי לרחוך אבר קטן כמבואר ברמב"ם ה' שנת וע"ש בכ"מ מ"מ חזי שיעור אסור מה"ת כמבואר בשנת דף ע"ד וכי מותר לאפות פחות מכשיעור ע"ש, וע"כ לר"ך לנגב את הכלי ששופכין לחובו את החמין מכלי ראשון, ותל"מ.

סימן מב

שוכ"ש לכבוד אהובי חניכו הבן יקיר לי הצי המופלג בחורה ויראת ה' עבורה חריף ובקי עמר נקי החתן חמים למעלות כ"ש מו"ה דוד שפוטץ נ"י.

שמחתני היום במכתבך הנעים וכו' ע"ד המ"א סי' ש"ח חיראתי כך בדרך לימודי, דהנה לכאורה יש להבין פלוגתא ר"י ורבנן וכי רבנן לא ס"ל דמיהלפא אפתחא דגיהנס וגם דוחק לומר דפליגי אי גיהנס תולדות תמה או תולדות האור, אלא כוונת ר"י הוא כיון דעממי' דליג תולדות תמה אטו חוסי"א הוא משום דלא דמי אהדדי וא"כ גיהנס אפי"ג דהאי אור ציד"ש

ג
ש
מ
ב
ד
ה
ה
ה
ה
ה

צביעה באוכלין

7 (כתב הבי"י (סוסי"י ט"ז) וז"ל כתוב בשבלי הלקט (סי' פ"ו) צריך [עיון] על הכרכום אם יש לחוש משום צובע, ולפי דברי בעל היראים דאמר אין צביעה באוכלים מותר, וז"ל בעל היראים (סי' רע"ד, קל"ו ע"ג) וכו' אבל אם צובע פתו במשקה הפירות לית לן בה, דאין "זה" (כן הוא נכ"י, אולם לפנינו נשנלי לקט ליתא מינא "זה", קלוה"ש שס זיה"ש ס"ק ט"ו או"ק 1) צביעה באוכלין עכ"ל. וכתב הדרכי משה (ס"ק ז') על זה, ושמעתי מאבא מורי ש"ן ששמע ממחר"ר אברהם מינץ, דאסור ליתן יין אדום לתוך יין לכן בשבת, משום צובע. אבל לפי דברי בעל היראים דאין צביעה באוכלים, נראה דזה גם כן שרי, ונראה קצת ראייה לדבריו מהא (דסוף סי' ט"ט) דנותן ביצה לתוך החרדל, אף על גב דעושה לו מראה וכו' ע"כ. [ומה שכתב הדרכי משה קצת ראייה, משום דמקור דדינא דהתם הוא מאי דאיתא במתני' (שס קל"ט ע"ג) "ונותנין ביצה במסנת של חרדל" וראיתו רק לפי פי' רש"י שם (ד"ה ונותנין ניליה). דמפרש דנותן הביצה כדי ליתן מראה וכנ"ל, אבל לפי הרמב"ם (פ"ח הל' י"ד מונח צמח"א סי' ט"ט ס"ק ט"ו) אין ראייה, כן ביאר הפמ"ג (סי' ט"ז ח"א ס"ק כ"ה) כוונת הדרכי משה, וסיים הפרמ"ג ומ"מ לדינא יש לומר דגם הרמב"ם מודה דמותר]. עכ"פ נתבאר דדעת היראים הוא דאין צביעה באוכלין ובמשקין, והדרכי משה הביא דיש אוסרים.

ולדינא פסק המחבר (שס ס"ט וס"כ) כדעת היראים דמותר לצבוע פתו במשקה פירות "דאין צביעה באוכלים" ע"כ. אולם עיי' בשערי תשובה (סי' ט"ח ס"ק י"ד) שהביא בשם מהר"ם חיון מובא בתשובת גינת ורדים (סי' ט' כלל ג') לאסור צביעה במשקין ע"ש, וכן העלה בשו"ת רב פעלים (או"מ ח"ג סי' י"א) והאר"ך

שמתוקנים בצבעונם ובמראיהן, וא"כ לכאורה דומה ניירות אלו למפה דאסור לקנח בו, משום דהוי דבר שדרך לצבוע וכנ"ל, וניירות אלו גם כן דרכם לצובען להקונים, כפי צביעה הצריך להם בעריכת שלחנם לצורך סעודה. אבל נראה דעיקר איסור לצבוע בידי דרך לכלוך, זה רק אם מקנח ידיו בבגד שתוזר ומשתמשים בו אחר כביסה, א"כ זה המפה והבגד עצמו מקפידין על מראיתו וחזותו, משום הכי אף דהוי עתה הצביעה דרך לכלוך אסור צביעותו עכ"פ מדברי סופרים, אבל ניירות הנ"ל דבעת שמקנחים בו תו אין בו עוד שום שימוש, ואין מקפידים בחזותא שלה עוד, אין בו אפילו איסור דרבנן בצובעו דרך לכלוך. משום הכי כל מיני ניירות אף הנעפקינ"ם המתוקנים במראיהן מותר לקנח בו ידיו המלוכלכים בתותים ורימונים שנצבעים על ידי זה, דנייר זה אין עומד עוד כלל לצביעה ואין מקפידים על חזותא שלו.

סמרטוטין המיוחדים לקנח בהם דבר לכלוך

ובאותן סמרטוטין המיוחדים לקנח בהם כל דבר לכלוך, וחוזר ומכבסם לצורך תשמישם, ובעצם אין מקפידים על חזותיהו, יש לעי' אם שייך סברת שו"ע התניא לומר דליכא איסור חזותא בכהאי גוונא, ומותר לקנח בסמרטוטין אלו משקה תותים ורימונים, או אפשר כיון דחוזר ומכבסם חשיבי מקפידים על חזותיהו. ונראה דיש להתיר מדין משמרת המבואר בשו"ע (סי' ט"ט ס"י) דמותר לסנן בהו מים או יין ואין בה משום ליבון, כיון דעומד לכך להתלכלך, ואף דמסתבר דלפעמים היו מכבסין אותה אף על פי כן אין עלה איסור ליבון ע"ש. כמו כן בסמרטוטין העומד לכך שיתלכלכו, אף אם חוזר ומכבסם אח"כ, כיון דלכן עומדים שיתלכלכו, אין בהו צביעה.

בני אדם לצבעה, לא בדרך לכלוך משום הכי גם סוף שם מלאכת פ' אסור מדברי אין דרך בני אדם ין לצבען ליכא לא מצינו איסור והתקנה לנדחה ין אדום צלולים , ועל כרחך כיון יים אלו אם אין כלל עכ"ד.

תולדות שמואל זר לקנח ידיו ד, כיון שאינו ; ועומד לכך מישו ע"כ.

המוציא דם

ז וכדומה] על 'מבואר בשו"ע ז' דאסור ליתן ובע. ובמחצית אם ירחץ את יו בגד, דמכל היוצא אח"כ, עיי"ש. כל זה גבי מכה אף בע כלל, כיון דראיתו וצבעו .

ז ובמראיהן

ה גם בניירות ישנם כאלו

הר"י ז' חייט קטן אטמון ט"א
ספר ט"ו מלאכות חלק ג

לחלק דאין צביעה באוכלין, אבל צביעה במשקה אסור, דכיון דמצינו ברמב"ם (פ"ט הל' י"ד) העושה עין הצבע הרי זה תולדת צובע וכו' (עי' לעיל אות ד'), וכיון דאיכא צביעה במים מדאורייתא, איכא למיגזר בכל משקין שמשתינין מראיתן מפני אותו דבר המטיל לתוכו אף על פי דאין כוונתו לכך וכו', מה שאין כן אוכל לאו אורחיהו משום הכי לא גזרינן וכו' ובסוף י"שב בדוחק מה דמוכח ברמ"א דרכי משה הנ"ל דגם ביין דהוה משקה אין צביעה, וכתב לחלק בין יין למים, דמים חמירי טפי, דיותר דרכן לצבוע וכן נקט לדינא עכת"ד, וכעין חילוק זה רמז בשו"ת האלף לך שלמה (סו"א קל"ו).

ובחיי אדם (כלל כ"ד ס"ה) הוסיף להחמיר אף בצביעה באוכלין, ובמשנה ברורה (סי' ס"ג ס"ק נ"ו) העתיק דבריו וסיים דנכון למנוע מזה, ועי' לקמן (אות י"א) שנביא אי"ה דבריהם באורך.

אבל משמעות הרבה פוסקים לא נראה להחמיר בזה, עי' בפמ"ג (סי' ס"כ הל' א' ס"ק כ"ה) הג"ל, ובשו"ת חכם צבי (סי' ז"ג) באורך [אעתיק מדבריו בסמוך (אות י"ג)], ובשו"ת שאילת יעב"ץ (סי' מ"ג) פלפל בדברי אביו הגאון חכם צבי (סי' ז"ג) זלה"ה ע"ש, ומסיק דאף דאפשר לדחות ראיותיו אף על פי כן נראה לו עיקר לדינא כדברי אביו הגאון חכם צבי עיי"ש. וכן העלה לדינא בקצות השלחן (שם נדפ"ס ס"ק ט"ו) באריכות גדול. ויש לסמוך להקל כגון בליל פסח, דיש להדר שיהא ד' כוסות יין אדום זכר לדס, ואם רוצה לערב יין אדום בתוך לבן כדי שיחזור למראה אודם, אף שמכווין לתקן מראהו לאודם, כיון שעומד כעת לשתייה [ובפרט דיינות שלנו אינם מראה לבן כמו מים, ואינו צביעה גמורה].

ובטעם דאין צביעה באוכלין ובמשקין. ביאר מרן החתם סופר בחידושו (שנ"ג ע"ד), דכמו דמצינו (שם ע"ה ע"ג) לענין מלאכת מעבד דאין עיבוד באוכלין, ועי' במג"א (סי' סכ"א ס"ק ז') דאפילו מולחו הרבה שיתקיים אפילו הכי לא שייך עיבוד באוכל. הוא הדין במלאכת צובע לא שייך צביעה באוכלין.

וכן מצינו בהרבה מלאכות שאינן באוכלים כגון במלאכת מכה בפטיש קי"ל (סי' סכ"ג ס"ד) דאין תיקון כלי באוכלין וע"ע בסימן שי"ח (ס"ד ע"ו ס"ק ה'), ונש"ע המנ"א סעיף י"א ונצ"ה"ל ד"ה והדממן) דאין מכה בפטיש באוכלין ויתבאר בדברינו (מלאכת מכה בפטיש אות י"ג) באורך, ובמלאכת קושר אמרינן (הגהות רעק"א סי' שכ"ד ס"ד) דאין קשר באוכלים, ובמלאכת ממחק אין מירוח באוכלין (סי' שכ"א ס"ט) וכן הרבה כיו"ב עי' מלאכת תורש (אות ט'), דאין חרישה באוכלים, ובמלאכת מוחק (אות י"ג) דאין כתיבה ומחיקה באוכלים ועוד, והטעם בכלהו דלאו שם מלאכה עלייהו, דאינו אלא תיקון אוכל ולא דרך מלאכה. דדוקא באותם מלאכות שהן מיוחדים לתיקון אוכל כמו דש בורר וכו' עד האופה, הוא דחשיבי מלאכה באוכל דעיקר המלאכה הוא בתיקון האוכל, אבל אינך מלאכות שאין דרך עשייתן באוכלין לא שייך באוכל דלא חשיבי מלאכת מחשבת, כיון דאינן מיוחדים באוכלים.

משקין העומד לאכילה

(א) הנה המשנה ברורה (שעה"ל סי' שי"ח ס"ק ס"ה) בענין עשיית קאווע וטיי בשבת, כתב דכדי לצאת גם דעת החוששים דיש צביעה באוכלים, טוב יותר דיתן תחלה הסענ"ס לתוך הכוס, ויערה המים לתוכם דבאופן זה ליכא משום צביעה לכולי עלמא ועי' ביערות דבש ע"כ.

הנה מה שסיים ב צ"ע, דלפנינו דבש בספרו של ר' צביעה באוכלין, ול הסענ"ס, ומה שכתב הנה צביעה באוכלין המוכר לעיל, וגם נ דבריו החיי אדם הנ הלא כתב להחמיר שהאריך בדבריו בדי הו"ל וגם התותים אי תפסיל בכרכום, דכו אותה מאכל דרכו לצ מותר, ועכ"פ נראה ל מהקחת וצובעין בצבו לצבוע חוששני להם הזה דעת הר"א מי שאסור ליתן יין אדום יין שדרכן בכך וכו', ו לומר דנתינת הכרכום פרי שיתן בו טעם, רי אבל כמה שדרכו בכ ע"כ הרי דדוקא במא לצבוע על ידו, כגון ולתווגמא הנקרא כהי התכו לצבוע, ולשם ה אסור אף באוכל, וכן שהנה מוכרי יין לער למראה אודם, משום דפר שצובעים על ידו וטיי שאינם ממין ה: לצבוע על ידם, וגם את המשקה כלל, אל וטיי מותר אף לכתחי אדם, ואפשר דהמשו מחר"ם חיון המובא להחמיר בכל ענין

וכלין ובמשקין. ביאר
 יפר בחידושו (שנת
 י"ה ע"ב) לענין מלאכת
 לין, וע"י במג"א (סי'
 לחו הרבה שיתקיים,
 וד באוכל. הוא הדין
 ך צביעה באוכלין.

ות שאינן באוכלים,
 בפטיש קיי"ל (סי'
 באוכלין וע"ע בסומן
 נסו"ע המניח ספיף י"ג,
 וכה בפטיש באוכלין,
 מכה נפטיש אות י"ג)
 גמרינן (הגהות רעק"א
 באוכלים, ובמלאכת
 'סי' ט"א סי"ט) וכן
 זורש (אות ט'), דאין
 כת מוחק (אות י"ב)
 יכלים ועוד, והטעם
 עליהו, דאינו אלא
 אכה. דדוקא באותם
 זיקון אוכל כמו דש
 וא דחשיבי מלאכה
 זוא בתיקון האוכל,
 רך עשייתן באוכלין,
 כי מלאכת מחשבת,
 ם באוכלים.

לאבי"ה

שע"ל סי' ש"ח ס"ק
 שיית קאווע וטיי
 גם דעת החוששים
 : יותר דיתן תחלה
 גרה המים לתוכם
 ביעה לכולי עלמא,
 ש ע"כ.

והנה מה שסיים בדבריו ע"י ביערות דבש
 צ"ע, דלפנינו לא נזכר כלל ביערות
 דבש בספרו של ר"ר יהונתן זצ"ל לא דין
 צביעה באוכלין, ולא עצה זה ליתן תחלה
 הסענ"ס, ומה שכתב לצאת דעת החוששים
 דיש צביעה באוכלין כוונתו לדעת החיי אדם
 המוזכר לעיל, וגם בזה דבריו צ"ע דהמעין
 בדברי החיי אדם הנ"ל (ונש"א ס"ק ג') יראה
 דלא כתב להחמיר ככהאי גוונא, דאחר
 שהאריך בדבריו בדין צביעה באוכלין, מסיק
 וז"ל וגם התותים אינם מין צבע, אבל לצבוע
 תבשיל בכרכום, דכרכום הוא מין צבע, וגם
 אותו מאכל דרכו לצבוע בכרכום, למה יהיה
 מותר, ועכ"פ נראה לי דהאומגין המתקנין מיני
 מרקחת וצובעין בצבעין, וכן מוכרי יין שדרכן
 לצבוע חוששני להם מחטאת וכו' ונראה לי
 דזה דעת הר"א מינן שהביא בדרכי משה
 שאסור ליתן יין אדום ביין לבן, ומיירי במוכרי
 יין שדרכן בכך וכו', ואף אם נתיר הכרכום דיש
 לומר דנתנית הכרכום אינו משום הצבע אלא
 כדי שיתן בו טעם, רק דהצבע ממילא בא וכו',
 אבל במה שדרכו בכך חוששני מחטאת וכו'
 ע"כ. הרי דדוקא במאכל שהוא מין צבע שדרך
 לצבוע על ידו, כגון על ידי כרכום וכדומה
 [ולדוגמא הנקרא כהיום 'קאלארינג'], והמאכל
 דרכו לצבוע, ולשם הצביעה הוא נותנו לתוכו,
 אסור אף באוכל, וכן לערב יין אדום בלבן,
 שדרך מוכרי יין לערב זה בזה לחזור צבעם
 למראה אדם, משום הכי חשיבי היין אדום
 דבר שצובעים על ידו, ואסור. ואם כן בקאווע
 וטיי שאינם ממין הצובעים כלל, דאין דרך
 לצבוע על ידם, וגם אין כוונת האדם לצבוע
 את המשקה כלל, אלא להטעימו טעם קאווע
 וטיי, מותר אף לכתחילה באוכלים לדעת החיי
 אדם, ואפשר דהמשנה ברורה חשש לדעת
 מהר"ם חיון המובא בשערי תשובה הנ"ל
 דהחמיר בכל ענין בדין צביעת משקין.

לעשות קאווע או טיי

ע"י כל פנים לענין דינא בעשיית קאווע וטיי
 נראה דיש להקל, כיון דאף החיי אדם לא
 החמיר בזה, דהרי אין אדם חושש על הצבע
 כלל, וכבר נתבאר (אות ט') מדברי השו"ע
 התניא דאין בה משום צובע אף בבגד וכדו',
 וכל שכן דבאוכלים שרי. וכן העלה לדינא
 בקצות השלחן (שס נד"ט ס"ק ט"ז או"ק 12)
 באריכות גדול [והעיר שם על מה שכתב
 במשנה ברורה (שע"ל סי' ש"ח ס"ק ס"ה - וכן
 נסו"ע רז פעלים הנ"ל נסס ספר חסד לאלפים, מנעל
 פלא יועץ) דבנותן קודם הסענ"ס ואח"כ מערה
 המשקה ליכא משום צובע דעל ידי זה לא
 מינכר הצבע, וגם הוי שינוי וכו', דצ"ע להתיר
 בשינוי זה דאם יש איסור צובע באוכלין, מנא
 לן להתיר איסור צביעה ע"י שינוי נתינת
 המשקה תחלה, וגם עצם הסברא דלא מינכר
 הצביעה מפוקפקת ע"ש באורן].

ובשו"ת מגדלות מרקחים (סי' ל"ט) פסק
 דאסור לעשות קאווע בשבת, משום
 דכוונת נתינת הקאווע הוא שיהא צבע המים
 שלו מראה קאווע, ואיכא משום צובע. ודבריו
 צע"ג דהא כולי עלמא ידעי דאין כוונת השותה
 קאווע אודות המראה אלא טעם היא העיקר,
 ולא שייך צביעה בזה, כיון דאינו צריך להצבע
 וכנ"ל זולת לחומרת שו"ת רב פעלים הנ"ל.

ודע דעצה המוזכר במשנה ברורה (שע"ל ס"ק
 ס"ה) הנ"ל בעשיית קאווע וטיי דטוב
 יותר ליתן תחלה הסענ"ס לתוך הכוס וכו', זהו
 בעשיית קאווע וטיי שכבר נימוח הקאווע
 סענ"ס מערב שבת בתוך המים, אבל אם עושים
 קאווע כרגיל שנותן אבק קאווע [אינסטנט]
 לתוך הכוס, ונימס ע"י המים שמריק עליו, בזה
 אסור לעשות כן, דאם נותן קודם אבק הקאווע
 ומערה עליה המים, איכא איסור מוליד,

כדאיתא במג"א (סי' רנ"ג ס"ק ל"ג) לענין שפיכת מים חמין על שומן שנימוח עיי"ש. ואף קאווע אסור לרסקו בידים, דלא עדיף ממה דכתב הרמ"א (סי' שכ"ו ס"י) דיש איסור מוליד כבורית, עיי"ש בביאור הגר"א (ד"ה ואסור), ובשו"ע התניא (שס סעיף י'). על כן מהנכון לשום הקאווע על המים דאז לא חשיבי ריסוק בידים, כדאיתא במג"א (סי' שכ"ו ס"ק י"ו).

אוכלין העומד לימכר

יב) רעיר (אות ט') הבאנו דברי הגמ' (שנ"ג ע"ה ע"א) בשוחט משום מאי מחייב דרב ס"ל דחייב משום נטילת נשמה ומשום צובע, ושמואל ס"ל דלא מחייב אלא משום נטילת נשמה, ומדברי הרמב"ם (פי"א הל' א') נראה דפסק דשוחט חייב רק משום נטילת נשמה, ובלח"מ כתב דדבר תימה היא, שהיה לפסוק כרב באיסורא, ואפשר דטעמיה דרב קלישא היא וכו' ומפני כן לא פסק כמותו עכ"ל.

ובשו"ת חכם צבי הנ"ל האריך בדין אם יש צביעה באוכלים, והעלה דמאי דאמרינן אין צביעה באוכלין, אין זה דוקא באוכל או משקה שדעתו לאכלו או לשתותו, רק כל דבר שראוי למאכל ומשקה לבני אדם, לא שייך בהו צובע. ומשום הכי אף באותו מין כרכום שמשתמשים על ידו לצבוע בגדים וחייב עלה משום צובע, אפילו הכי אם נותן אותו כרכום לתוך מים דחזי למאכל אדם, אף שאינו עומד כעת לאכילה אין בו משום צובע. וסיים וז"ל ואפשר דהיינו טעמא דהרמב"ם דלא פסק כרב בשוחט שחייב משום צובע, [וכלומר דכיון דאוכלים הם לא שייך בהו צביעה אף שאינו עומד כעת לאכילה] ואפילו לרב דחייב יש לומר דוקא משום שאסור באכילה שייך ביה צביעה, אבל דבר הראוי למאכל אדם לא שייך ביה צביעה כלל, אפילו לרב עכת"ד.

וכוונת דבריו דשוחט בשבת אין הבשר ראוי לאכילה, נראה מדברי החיי אדם (שס) דהיינו כיון דשוחט בשבת אפילו בשוגג הבשר אסור באכילה (כדל"י סי' שי"ח ס"ב), א"כ אין הבשר ראוי לאכילה, משום הכי ס"ל לרב אית בהו מלאכת צובע כיון דניחא ליה בכך, ולפירוש זה יש לפרש הא דחולק שמואל על זה, דסובר כיון דסוף סוף אחר שבת מותר הבשר, שם אוכל עלה, ואין צביעה באוכלין, אבל בדבר הראוי לאכילה בשבת עצמו, אף שאינו עומד אלא למכור, לכולי עלמא אין צביעה באוכלין. ועי' בשו"ת יגל יעקב (או"ח סי' מ"ט ד"ה עוד) שפי' גם כן דברי החכם צבי על דרך זה. ולענין דבריהם צ"ע מאוד דהא אנן לא קיי"ל דמעשה שבת אסורים, והא דהשוחט בשבת אסור אפילו בשחט בשוגג, אינו אלא משום קנס כדאיתא במס' חולין (ט"ו ע"א) עיי"ש, וא"כ הרי הבשר ראוי מה"ת לאכילה אף בשבת, ושם אוכל עלה, ואמאי חייב מה"ת משום צובע, כיון דשם אוכל עלה, אם לא שנדחוק כיון דסוף סוף אינו ראוי בו ביום מדרבנן אין שם אוכל עלה, וחייב על צביעת מקום בית השחיטה ודוחק.

ובשו"ת אבני נזר (סי' קע"ג אות ז') כתב בכוונת החכם צבי ז"ל דאסור הבשר באכילה, ר"ל כיון דאיכא דם בעין על מקום בית השחיטה, שעל ידי מלאכת הצביעה שצובעו בדבר אסור שאינו ראוי לאכילה, הרי נאסר הבשר באכילה, ואם רוצה לאוכלו צריך להסיר הצבע שהוא הדם בעין, משום הכי חייב משום צובע. מה שאין כן צובע אוכל ע"י שנותן יין אדום לתוך יין לבן, דהצבע עצמה שבתוך האוכל ראוי לאכילה ביחד עם הצבע, מודה רב דאין צביעה באוכלין, זה תוכ"ד האבני נזר בתוס' ביאור לעני"ד. [ואגב בענין דבר האסור אם אין עליו שם אוכל, עי' ברשב"א (מנחות כ"א ע"ב ד"ה מקרינ) שכתב

פא"ד בהא דאין עיבוד תמיד במוסף של שבת הלאו כעבוד באוכלין ד עי"כ ובשער המלך (סל האם דאוי לעכו"ם א מחלוקת רב ושמואל ה האסור באכילה אם יש ושמואל ס"ל דאף בכ באונ

נתבאר דשיטת החכ באוכלין דכל לאכילה אף שעומד למו והא יאכלנו כלל, כיון ד באוכלין לעולם. אבל ה פ"ה) כתב בזה"ל ויש לי רש"אין ליתן מראה ביי להו בכך, ולא דמי לנ פכך. [שיהא לה מראה מותר], מ"מ אכילה מו וגם אינו מתקיים [ר' לאכילה]. מה שאין נ דשוחט [דחייב לרב מע פשמואל כמו שכתב ה דאין כוונת השוחט לנ גוון במשקה שיקנו מכ סמנים בצלוחית מים השמש [לנוי], יש לו שמואל, וכן גם להראב הלא מחייב בעושה עין מודים דחייב, דנגמר מ בשו"ת חכם צבי וכו' ו לית ביה איסור צובע ומשום הכי פסק הרמב יש לומר משום דאסור עלה משום הכי שייך שראוי לשתייה לא מחי פחכם צבי, ואני העני ה

ין הבשר ראוי
 והיי אדם (טס)
 בשוגג הבשר
 ו"צ, א"כ אין
 ס"ל לרב אית
 א ליה בכך,
 אק שמואל על
 ר שבת מותר
 יעה באוכלין.
 ת עצמו, אף
 לי עלמא אין
 ל יעקב (אוי"ט)
 רי החכם צבי
 יע מאוד דהא
 אסורים, והא
 שחט בשוגג,
 וס' חולין (ט"ו)
 ראוי מה"ת
 עלה, ואמאי
 שם אוכל עלה.
 אינו ראוי בו
 לה, וחייב על
 ודוחק.

אום ז') כתב
 דאסור הבשר
 יעין על מקום
 אכת הצביעה
 לאכילה, הרי
 לאוכלו צריך
 שום הכי חייב
 בע אוכל ע"י
 דהצבע עצמה
 זד עם הצבע,
 ז, זה תוכ"ד
 [נאגב בענין
 ס אוכל, עי
 מקרינ) שכתב

בא"ד בהא דאין עיבוד באוכלין וז"ל דקרובן
 תמיד במוסף של שבת היה כליל ואינו נאכל,
 דלאו כעבוד באוכלין דמי מאחר שאינו נאכל,
 ע"כ. ובשער המלך (הל' יו"ט פ"ג הל' ה') כתב
 דאם ראוי לעכו"ם אוכל מקרינ, ולפי זה
 מהלוקת רב ושמואל הוא בצובע אוכל בדבר
 האסור באכילה אם יש משום צביעה באוכלין,
 ושמואל ס"ל דאף בכהאי גוונא אין צביעה
 באוכלין.

נתבאר דשיטת החכם צבי בענין צובע
 באוכלין דכל מאכל ומשקה הראוי
 לאכילה אף שעומד למוכרו ואפילו עושהו לגוי
 ולא יאכלנו כלל, כיון דחזי לאכילה אין צביעה
 באוכלין לעולם. אבל הפמ"ג (סי' ש"כ הל' א"א ק"ק
 כ"ה) כתב בזה"ל ויש לעיין מוכרי יין שרף, אם
 רשאי ליתן מראה ביין שרף לקונים, דניחא
 להו בכך, ולא דמי לכרוכס בתבשיל שרוצה
 בכך. נשיחא לה מראה כרוכס ואף על פי כן
 מותר. מ"מ אכילה מותר בכל גווני באפשר,
 וגם אינו מתקיים [ר"ל דהא עומד עכשיו
 לאכילה], מה שאין כן במוכר הוה דומיא
 דשוחט [דחייב לרב משום צובע], ואף דקיי"ל
 כשמואל כמו שכתב המגיד משנה (טס) היינו
 "דאין כוונת השוחט לכך" וכו', [אבל] בעושה
 גוון במשקה שיקנו ממנו, וכל שכן המשימים
 סמנים בצלוחית מים להעמיד בחלון נגד
 השמש [לנוי], יש לומר כולי עלמא [אף
 שמואל, וכן גם להראב"ד (פ"ט הל' י"ג) דס"ל
 דלא מחייב בעושה עין הצבע וכנ"ל (אום ד')]
 מורים דחייב, דנגמר מלאכת הצביעה, וראיתי
 בשו"ת חכם צבי וכו' דכל שראוי לשתייה וכו'
 לית ביה איסור צובע [אף דעומד למכור],
 ומשום הכי פסק הרמב"ם דלא כרב, ואף לרב
 יש לומר משום דאסור באכילה ואין שם אוכל
 עלה משום הכי שייך צביעה וכו' [אבל] כל
 שראוי לשתייה לא מחייב משום צובע עיי"ש
 בחכם צבי, ואני העני תמה וכו', גם אין צביעה

באוכלין שאין מתקיים, מה שאין כן כהאי
 גוונא [דעשוי למכור] אסור עכ"ל.

ומדבריו נראה שמבאר דמהלוקת רב
 ושמואל הוא, אם כוונת השוחט
 בשחיטתו לצבוע בית השחיטה לצורך הקונים,
 או דאין כוונתו לכך, אבל אם באמת מכוון
 לתקן מראה האוכל כדי שיקנו הקונים, כיון
 דהאוכל עומד למכירה, ותיקון המראה היא
 לצורך מכירה, הוי האוכל כמעשה עץ [אף
 שהקונים קונים לאוכל], משום הכי חייב
 בכוונתו לצבוע. וכל שכן במאכל שאינו עומד
 לאכילה אף דראוי לאכילה, בודאי חיובא איכא
 משום צובע אם כוונתו לצבועו ולתקן המראה.
 רק באוכל שעומד כעת לאכילה, אף שמתקן
 צורתו ומראיתו קודם אכילה, בהא הוא דקיי"ל
 דאין צביעה באוכלין, ומה גם בדבר שאינו
 מתקיים דעומד תיכף לאכילה.

וסברא זו של הפמ"ג נרמז במה שכתב מרן
 החתם סופר (שנת ע"ד) וז"ל נהי דאין
 צביעה באוכלין מ"מ הכא ניחא לצבוע בית
 השחיטה, היינו צובע מעשה עץ בעלמא שימש
 וחייב משום צובע עכ"ל. וחזינן סברא זו גם
 לגבי מלאכת מכה בפטיש (סי' ש"ד סעיף ה')
 דאם מתקן כלי אחר ע"י אוכל, איכא מכה
 בפטיש באוכל עיי"ש לענין עלה הדס. ולקמן
 בדברינו (מלאכת מכה בפטיש אות י"ג) באורך. ועי'
 חתם סופר חידושים (יומא ל"ד ע"ז ד"ה וסנה)
 נשאר בצ"ע בקוטם קיסם ממאכל בהמה
 דקיי"ל (סי' ש"ב סעיף ד') דאין בו משום תיקון
 כלי, אמאי לא אמרינן דמעשה עץ שימש והוי
 ליה מתקן מנא ונשאר בצ"ע, ומיישב שם
 שיטת הרמב"ם על דרך זה.

העולה לדינא לפי שיטת הפרי מגדים, דאוכל
 אף שראוי לאכילה אם מכוון לצבועו
 כדי למוכרו יש לומר דחייב, וכל שכן בצובע

משקה שנותן בצלוחית לנוי שאינו עומד כלל לאכילה. אבל אם עומד כעת האוכל לאכילה, אף שמכוין לתקן מראהו לכבוד אורחים שרוצה לכבדם בדרך כבוד ומתקן האוכל עם מראה וכדו', מותר דאין צביעה באוכלין, [ובפרט זה נראה מדברי הפמ"ג (סי' ט"ז מ"ו ס"ק ט"ו) דנוטה להחמיר אם מכוין לתקן מראה האוכל, וסיים שם הפמ"ג דבסי' ש"כ יבואר דין זה, וכפי הנראה כוונת הפמ"ג שציין לסי' ש"כ, היינו דלדינא נקט כמו שמסיק שם להקל לגמרי דאין צביעה באוכלין, באוכל העומד כעת לאכילה אף שמכוין לצובעו].

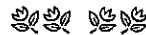
צנצנת שיש בו חומר צבע הנתון לתוך קנקן המים הבאים לביהכ"ם

והלכתא רבתא לשכתא בענין צנצנת שיש בו חומר צבע הנתון לתוך קנקן המים הבאים לבית הכסא, וכשלוחץ את הבית יד נצבעים המים הבאים בתוך הספל, דיש בזה איסור משום צובע, דהמים אלו אין שם אוכל עלה. ואף שאינו מתקיים דעומד לשטפו לתוך שופכים כשילחוץ אחר זמן עוד הפעם על הבית יד, עכ"פ איסור דרבנן איכא, וגם כוונת

צביעה איכא שלא יהא ניכר הלכלוך על ספל של הבית כסא שמשמש לרבים.

ואגב במה שכתב החכם צבי הנ"ל לתרץ דברי הרמב"ם דלהכי לא פסק כרב משום דאין צביעה באוכלין, כן כתב גמי מן החתם סופר בחי' (פס), שביאר שם דלהכי אין צביעה באוכלין כמו דאין מעבד באוכלין וכדהבאנו דבריו לעיל (אומ"י), וסיים שם דלפי זה אפשר רב לשיטתו לקמן דס"ל דיש עיבוד באוכלין, משום הכי ס"ל דיש צביעה באוכלין, ואנן קיי"ל כרבא דאין עיבוד באוכלין, הוא הדין אין צביעה באוכלין, ואתי שפיר דפסק הרמב"ם לענין שחט דחייב רק משום נטילת נשמה, ולא משום צובע עיי"ש.

ומיהו כל זה אתי שפיר לפירש"י, דמפרש בהא דקאמר רב ניחא להו דליתווס בית השחיטה דמא, היינו דצובע את "הבשר", אבל באור זרוע (סי' ס"ג אומ"י) וכן בס' יראים (סי' רע"ד קל"ו ע"ב) איתא דחייב משום צובע "העור", וא"כ לא מיירי רב מדין צביעת אוכל כלל, ועיין בביאור הלכה (סי' ט"ז ד"ה למן כרכוס) שהעיר כעין זה.

המזוה

גדר מלאכת טויה

א) כתב הרמב"ם (פ"ט הל' ט"ו) וז"ל הטווה וכו' חייב, אחד הטווה את הצמר, או את הפשתן, או את הנוצה, או את השער, או את הגידין, וכן כל כיוצא בהן, ע"כ. ומהותו של מלאכת טויה הוא דאחר שניפץ ושוע את חומר הצמר והפשתן, והם כמין שערות קטנים

נפרדים ונסבכים זה בזה, שזורן ע"י כוש ושמו פלך (עי' שנת. קכ"ב ע"ב רש"י ד"ה כוש, ונפיה"מ להרמב"ם שם כוש, שנו טוות הנשים, והוא הפלך ע"כ וכו"כ הלע"ב), ועל ידי כך נעשה מהם חוט ארוך, זהו מעשה הטויה, דחלקי קטנים של צמר וכו' נעשים גוף אחד כמו חוט. ועי' בחיי אדם (כלל כ"ה ס"א) שכתב וז"ל ונראה לי דלאו דוקא

בפלין, אלא אפילו ביד ביד גם

הנה איתא בשו"ע (גודלין את הפתי (פס) דהטעם הוא משו בשו"ע התניא (פס סעין) הזכירו גם איסור טויה הנראה מדברי המג"א דפ"ל דגדילת הפתילו שחייב משום אורג, וכי ה"ל י"ט), שכתב הו הנ"ל וז"ל, והוא הדין ופ"י ע"י סי' ש"ג (פס) הפקליעה איכא אורג, חרב משום פוצע (עי' פתב המחצית השקל כ) בחיי אדם (פס נ

ואליבא דאמת נראו שזירת החו ופדיתבאר לקמן, ומה דחייב גדילת פתילה מ צנוריים בעשיית פתילד קנבוס שיהא עלה צו טויה, ב' שזור ביחד ו הפתילה וזה מלאכת הרמב"ם (פרק י' הל' ח') משום קושר, ג' קולע ונתה עב, וזה מלאכת א א"א ס"ק צ"י עי

ועי' בחידושי המאירי ד"ה פתילה) שכו מנהגם לעשות חוט אר גדילה, ומכל מקום כל בלא גדילה (ר"ל בלא שעשיית כלי הוא עכ"ל